

Programmabegroting 2007

Perspectief It Blikkelan Hallum

Programmabegroting

2007

gemeente Ferwerderadiel

Aanbiedingsbrief

**Aan:
de raad van de gemeente
Ferwerderadiel**

Geachte raad,

Voor u ligt de programmabegroting voor het dienstjaar 2007. Deze begroting is wederom opgezet conform de voorschriften zoals die zijn verwoord in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Dit is de eerste maal dat de begroting is samengesteld met behulp van het Management Informatie Systeem (MIS). Ten opzichte van de begroting voor het dienstjaar 2006 is er een aantal kostenplaatsen bijgekomen: Stafbureau, Interne zaken en Personeelszaken. Alle Middelsee gemeenten hebben nu dezelfde kostenplaatsenstructuur. Dit om de onderlinge vergelijkbaarheid te bevorderen.

Er zijn twee begrotingsdocumenten opgesteld, t.w.:

- een **programmabegroting** voor de raad, die de kaderstellende en controlerende taak van de raad ondersteunt;
- een **activiteitenbegroting** voor het college, die de uitvoerende en beheersfunctie ondersteunt.

De programmabegroting 2007 is als volgt opgebouwd:

1. aanbiedingsbrief;
2. algemene beschouwingen;
3. programma's;
4. paragrafen;
5. bijlagen.

Bij de kaderstelling (Wat willen wij bereiken?) zijn nagenoeg dezelfde kaders opgenomen als in de begroting 2006. Deze kaders zijn geformuleerd op basis van het in het raadsprogramma gestelde.

De activiteitenbegroting die door ons college is opgesteld, wordt u toegezonden, terwijl de bijlagen bij de stukken ter inzage zijn gelegd.

Burgemeester en wethouders van Ferwerderadiel,

mr. R.M. Kammer   mr. W. van den Berg
secretris   burgemeester

Inhoudsopgave

Algemeen

<i>Algemene beschouwingen</i>	10
<i>Bestuurlijke ontwikkelingen</i>	10
<i>Ruimtelijke ontwikkelingen</i>	10
<i>Ontwikkelingen van Welzijn en Zorg</i>	12
<i>Financiële ontwikkelingen</i>	12
Lijst van mogelijk uit te voeren objecten/werken/investeringen 2007 e.v. (waarvoor nog geen beslissing/dekking is).	14
<i>Programma Bestuur (01)</i>	18
<i>Programma Veiligheid (02)</i>	21
<i>Programma Verkeer en Openbare ruimte (03)</i>	24
<i>Programma Lokale economie (04)</i>	27
<i>Programma Onderwijs (05)</i>	30
<i>Programma Cultuur, Recreatie en Sport (06)</i>	34
<i>Programma Werk en Inkomen (07)</i>	37
<i>Programma Welzijn en Zorg (08)</i>	39
<i>Programma Milieu (09)</i>	41
<i>Programma Bouwen aan ruimte (10)</i>	44
<i>Programma Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien (11)</i>	49
<i>Inleiding</i>	52
<i>Lokale heffingen</i>	54
<i>Weerstandsvermogen</i>	57
<i>Onderhoud kapitaalgoederen</i>	62
<i>Financiering</i>	64
<i>Bedrijfsvoering</i>	68
<i>Verbonden partijen</i>	72
<i>Grondbeleid</i>	76

Algemeen

Algemene beschouwingen

Bestuurlijke ontwikkelingen

Intergemeentelijke samenwerking

Bedrijfsmatig richt de samenwerking zich op de Middelsee-gemeenten; beleidsmatig is er ook samenwerking op een aantal gebieden met N.O. Fryslân (de zgn. NOFA-gemeenten), vooral op het gebied van de landbouw, het toerisme, maar ook plattelandsprojecten, ondersteund vanuit het provinciale projectenbureau.

De Middelsee-samenwerking is praktisch van opzet en kan gaan van heel licht naar intensief, uitmondend in b.v. een facilitaire dienst. Dit laatste zal plaatsvinden ten aanzien van de handhaving van de fysieke leefomgeving in Middelsee verband (milieu, BWT, gebruiksvergunningen en APV).

Op ICT-gebied zijn de Middelsee-gemeenten met ondersteuning van BIZA/VNG aangewezen als landelijke voorhoedecluster. Er wordt gewerkt aan een gezamenlijke langetermijnvisie en aan ondermeer een gezamenlijke websitestructuur, een internetkassa en de gezamenlijke ontwikkeling van basisregistraties.

Verder zijn er o.m. ontwikkelingen op het gebied van de sport (GO-4 Sport), personeelszaken, onderwijs en financiën.

Ruimtelijke ontwikkelingen

Kernen

Landelijk gezien neemt de kwantitatieve woningbehoefte toe. Tevens is er een vraag naar meer op maat gesneden "kwaliteit" van woning en woonomgeving.

Daarbij neemt de woningdichtheid in principe af. Samen dragen deze algemene constatering bij aan een toenemende vraag naar ruimte voor het wonen, die zich – in gepaste verhoudingen – ook in onze regio doet gevoelen.

Als vanouds zijn demografische feiten en prognoses een vaste peiler binnen het volkshuisvestingsgebied en de ruimtelijke ordening. De thans nogal sterke verschuivingen op het terrein van de volkshuisvesting dragen er toe bij dat kengetallen en referentiegegevens snel verouderen, zeker waar het gaat om trends en ontwikkelingen; laatstelijk viel dat nog goed waar te nemen ten aanzien van de huurwoningproblematiek.

Sinds het voorjaar van 2004 zijn er van provinciezijde onderzoeksresultaten bekend, WOBOF+. Ook op basis daarvan zal bijsturing van gemeentelijk beleid plaatsvinden middels het geactualiseerde woonplan. Nu al is het beleid zoveel mogelijk gericht op het handhaven van voorzieningen, het zoeken van alternatieven en het versterken van de aanwezige kwaliteit van wonen en voorzieningen.

De komende jaren wordt een sterk accent op herstructureringsprojecten gelegd, daar de kwaliteitsborging van de kernen een absolute

randvoorwaarde is om deze gezond, aantrekkelijk en vooral wervend te maken en te houden. Het verlagen van de woondichtheid stimuleert het woongerief en de voorzieningen. Daarbinnen zal seniorenhuisvesting, zoals woonzorgvormen en / of levensloopbestendige woningen, een nadrukkelijke rol spelen. Zaken als vergrijzing en ontgroening (van belang voor Fryslân) zijn daarbij van belang. Hoe de ontwikkelingen ook zullen uitpakken, van de gemeente zal blijvend gevraagd worden om te voorzien in een veilige en hoogwaardige woonomgeving, met een pluriform aanbod.

Buitengebied

Als gevolg van verschillende ontwikkelingen die zich in de Nederlandse samenleving voordoen, neemt in veel gebieden de concurrentie tussen vormen van grondgebruik toe. In Nederland wordt ongeveer 60% van de oppervlakte grond gebruikt voor de landbouw.

Het buitengebied is dan ook - meer dan ooit - onderhevig aan allerlei ontwikkelingen die het zowel bedreigen als ook kunnen versterken. Verandering lijkt hier onvermijdelijk. Zo is er een verdergaande ruimte voor natuurontwikkeling en een toenemende behoefte aan belevingstoerisme, zoals bv. dat met betrekking tot het cultuurtoerisme.

Binnen de meest bepalende sector in het buitengebied, de landbouw, zijn voorts marktontwikkelingen gaande, die de sector van aanzien zullen doen veranderen. Het is geen gemakkelijke opgave om te voorzien hoe en waar zich welke ontwikkelingen voor zullen gaan doen. Op Europees en landelijk niveau wordt getracht om daar beleidsmatig leiding en sturing aan te geven, wat o.a. leidt tot overheidsnota's die vorm geven aan de wijze waarop met deze complexe materie moet worden omgegaan, bijvoorbeeld het Structuurschema Groene Ruimte, maar ook de Nota Ruimte speelt op dergelijke zaken in.

Nu de gemeente een kenmerkend hoog accent kent in die landbouwsector, zal er ingespeeld moeten blijven worden op deze ontwikkelingen. Vooralsnog biedt het vigerende bestemmingsplan voor het buitengebied van deze gemeente flexibele mogelijkheden voor de sector, evenals voor aanwending van onverhoopt toch vrijkomende agrarische opstallen. Op die wijze kan een passende ontwikkeling van het landschap worden gerealiseerd. Ook zal de provincie in haar nieuwe Streekplan hier veel aandacht aan schenken; het (voor-)ontwerp daarvan kent het zelfs als speerpunt.

Ondanks dit alles blijft het zaak om de vitaliteit van het platteland vanuit meerdere optiek te bewaken, zonder dat zulks ten koste gaat van het waardevolle cultuurlandschap: het kleiterpenlandschap.

Actualisering bestemmingsplannen

De provincie heeft in het kader van het project "Fryslân op oarder" stimulerende acties ondernomen met betrekking tot de toekomstige wijziging van de Wet op de Ruimtelijke Ordening; die legt de gemeente de verplichting op binnen 10 jaren haar bestemmingsplannen te actualiseren. Hiermee beoogt de provincie dat ingespeeld wordt op die ontwikkelingen. Het aantal partiële wijzigingen zal dan naar verwachting afnemen. Aanvankelijk werd een gematigde houding ten aanzien van deze

actualiseringsopgave ingenomen, maar inmiddels wordt met verhoogd tempo ook hier een actueel bestemmingsplannenbestand nagestreefd.

Aangezien de frequentie van actualisering geïntensiveerd wordt, betekend dit dus een structurele verhoging der stedenbouwkundige kosten.

Ontwikkelingen van welzijn en zorg

Per 1 januari 2007 zal de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) in werking treden. In deze nieuwe wet staat de cliënt centraal. Aanbieders op het gebied van wonen, zorg en welzijn zullen zo doelmatig en doeltreffend mogelijk moeten samenwerken om de cliënt te kunnen bedienen. De wens van de cliënt krijgt onder het regime van de Wmo meer gewicht omdat bij de aanspraken op zorg van functies (verpleging, persoonlijke verzorging, etc.) wordt uitgegaan en niet meer van instituties of sectoren (thuiszorg, verpleeghuis, verzorgingshuis).

Met de invoering van de Wmo per 1 januari 2007 wordt de Dienst Sociale Zaken en Werkgelegenheid Noardwest Fryslân namens de deelnemende gemeenten verantwoordelijk voor de uitvoering van de huishoudelijke verzorging. Met de overheveling van de huishoudelijke verzorging van de AWBZ naar de Wmo wordt de samenhang tussen wonen, welzijn en zorg gestimuleerd. Met de uitvoering van de Wmo hebben de gemeenten tot taak invulling te geven aan het compensatiebeginsel ten einde de zelfredzaamheid van burgers met beperkingen en hun participatie in het maatschappelijke verkeer te bevorderen.

Door middel van een aanbesteding (een verplichting op grond van Europese regelgeving) zal de Dienst uiteindelijk contracten aangaan met organisaties die kunnen voldoen aan de gestelde beleidsdoelstellingen binnen de Wmo en de door de dienst gestelde eisen aan de uitvoering van de huishoudelijke verzorging in het bijzonder. Daarbij is er voor gekozen de uitvoering van de huishoudelijke verzorging zo dicht mogelijk te laten aansluiten bij de lokale omstandigheden en behoeften. Hiervoor zijn, zoals de Wmo voorschrijft, cliënten- en belangenorganisaties betrokken bij de visievorming. Uitgangspunten hierbij zijn dat de Wmo zo beleidsluw mogelijk wordt ingevoerd en dat met elkaar zoveel mogelijk wordt gestreefd naar het behoud van werkgelegenheid in de eigen regio. Deze uitgangspunten worden nader beschreven in het visiedocument "Door Maatwerk Betere Zorg" en het eindrapport Wmo Marktanalyse van Regio-Plan. Belangrijk voor de uitvoering van huishoudelijke verzorging is de regionale inbedding van aanbieders in het werkgebied van de Dienst.

Naast het beheersen van de Nederlandse en Friese taal is samenwerking met regionale vrijwilligers (organisaties) van groot belang.

Op deze wijze menen wij, samen met de overige in de Dienst samenwerkende gemeenten, deze nieuwe taak naar behoren uit te kunnen voeren.

Financiële ontwikkelingen

De begroting, zoals die voor u ligt, kan u wederom sluitend worden aangeboden. Ook dit jaar heeft dit weer de nodige moeite gekost. De begroting is gebaseerd op de gegevens, zoals vermeld in de "mei"-circulaire van het ministerie van BZK.

In deze circulaire is aangegeven dat voor de jaren 2007 t/m 2009 een "extra" korting op de algemene uitkering wordt toegepast in verband met de zgn. nacalculatie van het "BTW Compensatiefonds". Deze korting is nodig omdat bij de invoering van voornoemd fonds de geschatte uitnamen te laag zijn geweest. Het uitgangspunt was namelijk dat de invoering van het "BTW Compensatiefonds" budgettair neutraal voor het rijk zou verlopen. Het bedrag dat gemeenten aan BTW zouden terugvorderen door de invoering van het fonds werd gekort op het gemeentefonds. Deze inschatting is dusdanig mislukt dat voor de jaren 2007 t/m 2009 een extra korting zal plaatsvinden. Dit bedrag is voor onze gemeente ongeveer € 300.000,00.

Hierdoor was het nodig verschillende bezuinigingen toe te passen welke onderstaand kort worden weergegeven:

- toepassen "nullijn" 2006 – 2007;
- realiseren van voorziening voor wachtgelden oud-wethouders;
- beperken studiekosten brandweerpersoneel;
- bezuiniging staakstelling leerlingenvervoer;
- uitstellen invulling vacature recreatie en toerisme;
- beperking raming planschade;
- bezuiniging op wegenonderhoud.

Met betrekking tot de wegenprojecten wordt nog gewezen op het realiseren van een zogenaamd wegenfonds om bij projecten met subsidie de gemeentelijke bijdrage te kunnen verstrekken.

Dit fonds zou kunnen worden gevormd uit eenmalige baten zo mogelijk winstuitkering "Oer de Feart" Hallum en mogelijke andere incidentele baten.

Bovenstaande noodzaakt tot de conclusie dat de komende jaren er een situatie ontstaat dat naast de lopende grote projecten (Hof van Hallum en Burdaard) er geen nieuwe grote projecten ter hand kunnen worden genomen.

Uitgaande van de thans bekende gegevens, sluiten de meerjarenramingen voor de jaren 2008 t/m 2010 met een voordelig saldo. De uiteindelijke uitkomsten zullen echter sterk afhankelijk zijn van mogelijke extra rijksbezuinigingen die invloed zullen hebben op de algemene uitkering en de invoering van de WMO per 1 januari 2007. De gevolgen hiervan kunnen op dit moment niet worden ingeschat.

Evenals voorgaande jaren zijn onder productnr. 922 weer reserveposten in de begroting opgenomen.

Tevens zijn voor onvoorziene en eenmalige uitgaven weer ramingen opgenomen.

Gelet op het vorenstaande zal het noodzakelijk zijn een stringente begrotingsdiscipline te hanteren.

Door de bezuinigingen van de laatste jaren in vooral de algemene uitkering van het gemeentefonds, was het noodzakelijk ook in de gemeentelijke begroting bezuinigingen toe te passen. Hierdoor is de begroting zo langzamerhand van alle "franje" ontdaan.

Lijst van mogelijk uit te voeren objecten/werken/investeringen 2007 e.v
(waarvoor nog geen beslissing/dekking is).

	Investering	Externe bijdrage	Jaarlijkse lasten		Planning
			Structureel	Eenmalig	
<u>Verkeer en vervoer</u>					
1. Rondweg Wânswert	1.000.000,00	eventueel mogelijk			voor 2015
2. Zuidermiedweg	700.000,00	nee			voor 2015
3. Asfalteren voet-/fietspad langs Hallumer-vaart	200.000,00	eventueel mogelijk			2007/2008
4. Bewegwijzering P.V.V.P	40.000,00	nee		40.000,00	2007/2008
<u>Woonomgevingsverbetering</u>					
1. Rondweg / Langebuorren te Hallum	400.000,00	eventueel mogelijk			2007
<u>Milieu</u>					
1. Afkoppelingsproject Wilhelminastraat, Marrum	25.000,00	nee		25.000,00	2007
2. Afkoppelingsproject Hof van Hallum	30.000,00	nee		30.000,00	2008
3. Vervanging rioolstelsels aansluitingen/afkoppelen	140.000,00	nee	46.000,00		2007

Woningbouw / herstructurering Ferwerderadiel

		Eigen bijdrage infra (raming)
<u>Hallum</u>		
1 Locatie Gedempte Haven	± 10 woningen. Uitvoering na 2008.	p.m.
2 Locatie Juffer Frederikestrj. (fase 2)	± 6 woningen. Uitvoering 2008.	p.m.
<u>Marrum</u>		
1 Locatie Louise Heeppaed	2 levensloopbestendige woningen. Uitvoering 2008.	p.m.
<u>Ferwert</u>		
1 Locatie Bethanië fase 2 / 3 Foswerterstrjitte	± 25 woningen / appartementen. Uitvoering voor 2010-2012.	p.m.
<u>Blije</u>		
1 Locatie Wierswei	6 – 8 levensloopbestendige woningen. Uitvoering ± 2010.	p.m.
<u>Burdaard</u>		
1 Locatie Schoolstraat	10 – 12 levensloopbestendige woningen. Uitvoering ± 2009 (zie 2)	p.m.
2 Locatie Schoolstraat/Hikkaarderdyk	Herstructurering sportterreinen, basisschool, MFC en sportzaal c.a.	1.300.000,00

De mogelijkheid voor uitvoering van de in voornoemde lijst opgenomen werken etc. zal sterk afhankelijk zijn van subsidiemogelijkheden.

De vraag of, en wanneer een werk wel of niet zal kunnen worden gerealiseerd, zal dan ook afhangen van het feit of zich subsidiemogelijkheden voordoen, wanneer dat eventueel het geval is en tenslotte of de gemeente dekking heeft voor het niet subsidiabele deel van de investering.

Het gemeentelijk aandeel zal veelal geput moeten worden uit reserves. Zoals het zich op dit moment laat aanzien zal de financiële exploitatie namelijk de komende jaren geen ruimte bieden voor grote investeringen.

Programma's

Programma Bestuur (01)

Hoofdkenmerken

Het deugdelijk besturen en organiseren van een gemeente vraagt om een goed samenspel tussen alle betrokkenen. Het gaat om het samenspel tussen de gemeente en de samenleving, tussen de raad en het college en tussen het college en de ambtelijke organisatie.

Juist in een tijd van meer moeten doen met minder middelen, dient de bestuurlijke en ambtelijke energie efficiënt te worden ingezet. Bij het besturen van de gemeente draait het om het bereiken van zichtbare resultaten die gedragen worden door begrip bij de bevolking.

Via interactieve communicatie met bewoners en organisaties wordt de relatie tussen burger, bestuur en beleid onderhouden. Dorpsgericht werken staat hierin centraal. Doortastendheid, duidelijkheid en nakomen van afspraken zijn belangrijke waarden voor het gemeentebestuur.

Sinds maart 2002 werken de gemeenten in Nederland volgens het dualistische stelsel. Het belangrijkste doel daarvan is het dichterbij elkaar brengen van burger en gemeentebestuur. Het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad hebben duidelijker omschreven eigen taken gekregen: het college bestuurt en voert uit, de gemeenteraad stelt de hoofdlijnen van beleid vast en controleert het college. Daarbij is het de bedoeling dat de raadsleden meer tijd beschikbaar krijgen om contacten met de burgers te leggen.

Niet alleen in Ferwerderadiel maar in vrijwel alle Nederlandse gemeenten is gebleken dat invoering van het dualisme in al zijn facetten een proces is dat meerdere jaren zal vergen. Rode draad in dat groeiproces moet zijn dat, ondanks het feit dat alle betrokkenen hun eigen taken en verantwoordelijkheden hebben, hun gezamenlijke inspanningen gericht moeten zijn op één gemeenschappelijk doel: het behartigen van de belangen van de gemeente Ferwerderadiel en haar inwoners.

Tenslotte is van belang dat de gemeente een aantal wettelijke (dienstverlenende) taken uitvoert, o.a. op het gebied van de Wet Openbaarheid van Bestuur, burgerzaken en verkiezingen.

Bestaand beleid

In diverse beleidsnotities en verordeningen is de basis gelegd voor de veranderingen in de bestuurlijke verhoudingen ten gevolge van de Wet dualisering gemeentebestuur.

De afgelopen jaren is geëxperimenteerd met de invulling van raads- en commissievergaderingen, een vermindering van het aantal raadscommissies, tot uiteindelijk – één commissie, het presidium, het vergaderen van de raadscommissie op locatie, burgerparticipatie en opiniërende voorstellen ten behoeve van visie-ontwikkeling. Door regelmatig te evalueren kan het beleid aan de wensen worden aangepast.

Trends en knelpunten

Om ook op termijn te kunnen zorgdragen voor een kwaliteit van dienstverlening waarbij kostenbesparing en efficiëncy als voorwaarden gelden, is het noodzakelijk te komen tot een organisatorische schaalvergroting door middel van een verdergaande samenwerking met andere buurgemeenten. Qua bedrijfsvoering is dit opgepakt in Middelseeverband.

De burgerparticipatie komt moeilijk op gang, terwijl dat één van de doelstellingen is van het dualisme.

Burgerzaken

Bij het bureau bevolking – doorgaans aangeduid als “burgerzaken” – staat de dienstverlening aan de burger voorop. Niet alleen de gebruikelijke korte wachttijden zijn belangrijk, maar ook flexibiliteit speelt een belangrijke rol. De burger wordt, indien deze onmogelijk tijdens de normale openingsuren kan worden geholpen, op afspraak ook op andere momenten bediend.

Wat willen wij bereiken?

Het optimaliseren van het algemeen bestuur, in samenspraak met inwoners en een goede uitvoering van het dualisme.

*Wat gaan wij daarvoor doen?*Bestuurlijke vernieuwing / dualisering

Directe communicatie met en betrokkenheid van de verenigingen van dorpsbelangen en burgers over voorgenomen beleid. In het kader van de Wet dualisering gemeenten wordt aan de kaderstellende en controlerende functie van de gemeenteraad verder vorm gegeven. De lokale rekenkamercommissie heeft in 2006 zijn beslag gekregen.

Regionale samenwerking / bestuurskracht gemeente

Verwezen wordt naar hetgeen hierover bij de algemene beschouwingen (bestuurlijke ontwikkelingen) is geschreven.

Evenwichtig besturen

Uitgangspunt is dat de belangen van de individuele dorpen meewegen in de integrale besluitvorming door raad en college. Daartoe zullen inspraakmogelijkheden goed worden benut. Een nieuwe Inspraakverordening is inmiddels door de raad vastgesteld..

Dienstverlening

De gemeente streeft naar een optimale dienstverlening tegen zo gering mogelijke kosten.

Communicatie en voorlichting

De toegankelijkheid van het bestuur en de gemeentelijke organisatie dient passend in een moderne communicatiemaatschappij te worden vorm gegeven. Uitgangspunt is dat alle handelingen van het gemeentebestuur openbaar zijn, tenzij bijzondere belangen zich daartegen verzetten. We willen daarmee bereiken dat de informatiekloof tussen burger en bestuur zo klein mogelijk blijft. De communicatienota is intussen geëvalueerd.

Wat mag het kosten?

Baten en lasten						
(bedragen in duizenden Euro's)						
Lasten	Rekening	Begroting			Meerjarenbegroting	
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Overig	2.371	2.248	1.970	1.970	1.970	1.970
Totaal lasten programma	2.371	2.248	1.970	1.970	1.970	1.970
Baten						
Overig	105	94	93	93	93	93
Totaal baten programma	105	94	93	93	93	93
Per saldo nadelig	2.266	2.155	1.877	1.877	1.877	1.877
Per saldo voordelig	0	0	0	0	0	0

Producten

In dit programma zijn de volgende beleidsproducten opgenomen:

- 001 Bestuursorganen
- 002 Bestuursondersteuning college van burgemeester en wethouders
- 003 Burgerzaken
- 004 Baten secretarieleges burgerzaken
- 005 Bestuurlijke samenwerking
- 006 Bestuursondersteuning raad en rekenkamer(funcctie)

Programma Veiligheid (02)

Hoofdkenmerken

Het is van groot belang dat de burgers een gevoel van veiligheid hebben. De zorg daarvoor heeft daarom zowel in preventieve als in repressieve zin hoge prioriteit.

Het gemeentelijk veiligheidsbeleid kent een vijftal schakels. Door *pro-actie* worden structurele oorzaken van onveiligheid weggenomen. Met *preventie* worden directe oorzaken van onveiligheid voorkomen of de gevolgen ervan beperkt. Door middel van *preparatie* zijn de hulpdiensten goed voorbereid en beschikken zij over adequaat materiaal. *Repressie* is het snel, adequaat en professioneel ingrijpen als het er werkelijk op aan komt. Nadat de acute hulpverlening achter de rug is, staan *opvang en nazorg* centraal.

Bestaand beleid

- rampenplan met de diverse deelplannen;
- overige rampenplannen;
- preventiebureau N.W. Friesland (gebruiksvergunningen).

Momenteel wordt, in samenwerking met gemeenten in de regio N.W. Fryslân, gewerkt aan een integraal veiligheidsplan. De uitwerking van het gemeentelijk aandeel in dit plan wordt extern uitgevoerd. Ook de politie is hierbij betrokken. Naast vaststelling van het gemeentelijk rampenplan worden regelmatig deelplannen vastgesteld. Voorts heeft de gemeente nog te maken met andere rampenplannen, b.v. het rampenplan voor de Waddenzee.

Trends en knelpunten

De overheid stelt regels voor ons allemaal, maar ook namens ons allemaal. In vroeger tijden werd het gezag van die overheid voetstoots geaccepteerd. Dat is nu tegenwoordig niet meer zo. Om gezag te hebben moet een overheid er voor zorgen dat er een breed draagvlak bestaat voor de door haar vastgestelde regels. Verder zal de overheid die regels ook daadwerkelijk moeten handhaven. De objectieve veiligheid in Ferwerderadiel mag relatief goed worden genoemd. Het aantal geregistreerde meldingen is vrij laag. De subjectieve onveiligheid in onze gemeente is, volgens de risicokaart, niet verontrustend te noemen.

Wat willen wij bereiken?

Er zorg voor dragen dat de burger de gemeente Ferwerderadiel in alle opzichten als een veilige woongemeente ervaart.

Wat gaan wij daarvoor doen?

Integraal veiligheidsbeleid

Het integrale veiligheidsbeleid zal planmatig zijn beslag moeten krijgen. Vanuit dit plan zullen voorstellen worden ontwikkeld om zowel de objectieve als de subjectieve veiligheid te vergroten.

Rampenbestrijding

Het gemeentelijk rampenplan wordt actueel gehouden. Verder zal er in 2006 opnieuw een rampenoefening worden gehouden.

Gebruiksvergunningen

Door inschakeling van het preventiebureau N.W. Fryslân zullen de noodzakelijke gebruiksvergunningen worden beoordeeld en tevens zal een inhaalslag plaatsvinden.

Per 31 maart 2006 zijn er 36 gebruiksvergunningen verleend (niet vergunningplichtig 26 objecten). Er zijn nog enige aanvragen in procedure en er moet nog een klein aantal vergunningen worden aangevraagd. De stabilisatiefase zal in 2006 ingaan; de inhaalslag heeft dan plaatsgevonden.

Wat mag het kosten?

Baten en lasten						
(bedragen in duizenden Euro's)						
Lasten	Rekening	Begroting			Meerjarenbegroting	
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Overig	366	412	421	421	421	421
Totaal lasten programma	366	412	421	421	421	421
Baten						
Overig	0	0	0	0	0	0
Totaal baten programma	0	0	0	0	0	0
Per saldo nadelig	366	412	421	421	421	421
Per saldo voordelig	0	0	0	0	0	0

Producten

In dit programma zijn de volgende beleidsproducten opgenomen:

- 120 Brandweer en rampenbestrijding
- 140 Openbare orde en veiligheid

Programma Verkeer en Openbare ruimte (03)

Hoofdkenmerken

Ferwerderadiel is een gemeente met een aantrekkelijke openbare ruimte. Naast wegen, straten en pleinen in de bebouwde kom omvat de openbare ruimte in principe ook de begraafplaatsen, de sportterreinen en grote delen van het landelijk gebied. In het onderhoud van wegen wordt het aspect verkeersveiligheid integraal meegenomen.

Bestaand beleid

Op het vlak van verkeersveiligheid en wegcategorysering heeft de raad voor de bebouwde kom een beleidsplan vastgesteld. Verder heeft de gemeente zich gecommitteerd aan zowel de eerste als de tweede fase van Duurzaam Veilig. De thema 's verkeer en vervoer en verkeersveiligheid komen daarnaast alleen aan de orde als deelaspect in beleidsnota 's op andere terreinen.

Op beheersmatig terrein zijn er (diverse) nota 's (voorjaarsnota) waarin het beleid is vastgelegd ten aanzien van deelaspecten zoals openbare verlichting, gladheidsbestrijding, wegonderhoud, schoonhouden van wegen, onkruidbestrijding en bewegwijzering.

Trends en knelpunten

Landelijk verandert de kijk op beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Enerzijds leidt de individualisering tot minder betrokkenheid van de burgers; anderzijds weet de burger juist bij problemen in de openbare ruimte de gemeente te snel te vinden. Ook wordt de gemeente eerder en vaker aansprakelijk gesteld.

Beheersinformatie over de openbare ruimte komt steeds meer beschikbaar via geautomatiseerde systemen. Naast wegen komt er binnenkort ook een beheersplanning voor groen beschikbaar. De analoge en digitale inventarisatie is reeds gereed.

Zonder op deze plek in te gaan op het hoe en waarom van vandalisme, neemt de omvang ervan toe. Het verminderde respect voor gemeentelijke eigendommen leidt tot hogere beheerskosten. Als die trend niet kan worden gekeerd, zal de voeding van de voorzieningen en de beheersposten versterkt dienen te worden.

Het openbaar vervoer wordt in 2006 opnieuw aanbesteed. Voor Ferwerderadiel zal er niet veel veranderen op dit gebied. Alle dorpen blijven bereikbaar op verschillende manieren van openbaar vervoer.

Wat willen wij bereiken?

Het bevorderen van een veilig gebruik van wegen en straten en een goede ontsluiting van de gemeente.

Wat gaan wij daarvoor doen?

Op het gebied van verkeersveiligheid heeft de gemeente de landelijke doelstelling overgenomen dat het aantal dodelijke verkeersslachtoffers en ziekenhuisgewonden in 2010 ten opzichte van 1999 met 25% moet zijn afgenomen. Overigens is de gemeente bij het bereiken van deze doelstellingen ook afhankelijk van de inspanningen van de andere wegbeheerders. Hiervoor wordt een plan ontwikkeld in samenwerking met de gemeente Leeuwarderadeel en het R.O.F.

1. Opzetten + uitwerken plan +/- 25% verkeersslachtoffers.
2. Bij herstructurering van dorpen en wegen in het buitengebied worden de voorwaarden uit "Duurzaam Veilig" zoveel mogelijk toegepast.
3. Actualisering van het gemeentelijk verkeers- en vervoersplan.

Wat mag het kosten?

Baten en lasten						
(bedragen in duizenden Euro's)						
Lasten	Rekening	Begroting			Meerjarenbegroting	
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Overig	1.490	1.398	1.372	1.372	1.372	1.372
Totaal lasten programma	1.490	1.398	1.372	1.372	1.372	1.372
Baten						
Overig	52	45	40	40	40	40
Totaal baten programma	52	45	40	40	40	40
Per saldo nadelig	1.438	1.353	1.333	1.333	1.333	1.333
Per saldo voordelig	0	0	0	0	0	0

Producten

In dit programma zijn de volgende beleidsproducten opgenomen:

- 210 Wegen, straten en pleinen
- 211 Verkeersmaatregelen te land
- 221 Binnenhavens en waterwegen

Programma Lokale economie (04)

Hoofdkenmerken

Een werkloosheidsgraad boven het Nederlands gemiddelde, redelijke spreiding van sectoren en veel agrarisch gerelateerde bedrijven.

De landbouw worstelt met het vraagstuk van het teruglopend aantal agrarische bedrijven en van de schaalvergroting of –verkleining. Alternatieven zijn op korte termijn niet voorhanden. Recreatie en toerisme kan misschien een gedeelte opvangen en daar wordt overeenkomstig het TROP dan ook op ingezet.

In de detailhandel is inmiddels sprake van een nieuw evenwicht. De detailhandel is niet geconcentreerd in kernen. Opvolgingsproblemen leiden in sommige van de kleine kernen nog tot het verdwijnen van lokale winkeliers. Ook de toenemende mobiliteit speelt hierin o.a. een rol, als ook de afnemende emotionele betrokkenheid.

Bestaand beleid

Onder voorwaarden worden bepaalde bedrijfsactiviteiten in (een deel van) de agrarische bebouwing toegestaan. Er is nog één bedrijventerrein deels bouwrijp (Nieuweweg Marrum). Aan de realisatie van twee lokale bedrijfsterrainen wordt (Burdaard en Ferwert) gewerkt.

Trends en knelpunten

Een belangrijke trend - en soms ook knelpunt – is de toenemende spanning tussen lokale economische ontwikkeling en landschappelijke en milieuwaarden. Een voorbeeld is de hoge kosten op het gebied van milieumaatregelen die worden opgelegd voor bedrijven.

Spanning bestaat er eveneens ten aanzien van rijks- en provinciale regelgeving. Zo dienen bedrijven die meer dan 2.500 m² dan wel 3.500 m² nodig hebben – ook als die een sterke lokale binding hebben – zich te vestigen op een regionaal bedrijventerrein (kernzones). Verder bemoeilijkt de wetgeving ter bescherming van flora, fauna en archeologische bodemschatten en overige regelgeving de vlotte voortgang en ontwikkeling van nieuwe bedrijventerrainen.

Wat willen wij bereiken?

- Het handhaven, differentiëren en uitbreiden van de bestaande economische structuur van de gemeente.
- Bestaande werkgelegenheid in stand houden en nieuwe werkgelegenheid bevorderen.

Wat gaan wij daarvoor doen?

Ontwikkeling bedrijventerrainen

In 2006 wordt Marrum verder ontwikkeld. Ook wordt verwacht dat er op korte termijn duidelijkheid komt in de situatie betreffende het bedrijfsterrein in Burdaard, zodat dit plan mogelijk in 2006/2007 bouwrijp wordt gemaakt. In 2006/2007 wordt er in Ferwert gewerkt aan de uitbreiding (vijf kavels) van het bedrijventerrein.

Eén-loket-service voor bedrijven

Er wordt gestreefd naar korte communicatielijnen en een snelle service richting bedrijven. De coördinatie binnen de organisatie verloopt via een bedrijvencontactfunctionaris. Dat wordt in 2006/2007 verder gecontinueerd.

Samenwerking met bedrijfsleven en provincie is noodzakelijk om te komen tot afstemming en gezamenlijk beleid. Verder wordt voortdurend gestreefd naar een goede communicatie met het bedrijfsleven.

Overleg met ondernemersverenigingen

Er is sprake van regelmatig overleg met de verschillende ondernemersverenigingen (2x per jaar). Ook is er een Adviesgroep Economische Zaken (AEZ) opgericht met het doel een overkoepelende federatie te doen functioneren die de economie in Ferwerderadiel een positieve stimulans kan geven.

Wat mag het kosten?

Baten en lasten						
(bedragen in duizenden Euro's)						
Lasten	Rekening	Begroting			Meerjarenbegroting	
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Overig	257	105	147	147	147	147
Totaal lasten programma	257	105	147	147	147	147
Baten						
Overig	241	237	238	238	238	238
Totaal baten programma	241	237	238	238	238	238
Per saldo nadelig	16	0	0	0	0	0
Per saldo voordelig	0	133	91	91	91	91

Producten

In dit programma zijn de volgende beleidsproducten opgenomen:

- 310 Handel en ambacht
- 330 Nutsbedrijven
- 341 Overige agrarische zaken, jacht en visserij

Programma Onderwijs (05)

Hoofdkenmerken

Goed onderwijs is de sleutel tot maatschappelijk succes. De rijksoverheid is eerst verantwoordelijk voor de inhoud; zij stelt de inhoudelijke kerndoelen en controleert de resultaten via de inspectie.

Op lokaal niveau speelde de gemeente als lokale overheid en als bestuur van het openbaar basisonderwijs altijd een belangrijke rol. De verhoudingen binnen het lokale onderwijsbeleid zijn echter aan veranderingen onderhevig. Vanaf 1 augustus 2006 krijgen scholen en schoolbesturen meer beleidsvrijheid, terwijl de taken en de financiële sturingsmiddelen voor gemeenten afnemen.

De gemeente behoudt als lokale overheid verantwoordelijkheden met betrekking tot het VVE-beleid (Voor- en Vroegschoolse Educatie) en moet daarbij met name zorgen voor een doorlopende leerlijn van voorschoolse educatie naar basisonderwijs. Andere taken zijn het openbaar onderwijs, het voorkomen en bestrijden van voortijdig schoolverlaten en verzuim, veiligheid, onderwijshuisvesting en leerlingenvervoer.

Verder moet de gemeenten in het kader van de Operatie Jong en de invoering van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) zorgen voor een goede samenhang in de voorzieningen en de sociale infrastructuur voor de jeugd.

In regionaal verband biedt de gemeente mogelijkheden voor basiseducatie, beroepsonderwijs en het NT2 onderwijs (Nederlands als 2^e taal) aan nieuwkomers.

Bestaand beleid

- Onderzoek "Naar school in Ferwerderadiel" (2002)
- Verordening voorziening huisvesting onderwijs (2004, aanpassing in 2006)
- Meerjaren onderhoudsplan schoolgebouwen (2003, aanpassing in 2006)
- Onderwijshuisvestingsprogramma (jaarlijks)
- Verordening leerlingenvervoer (2006)

In het basisonderwijs zijn de uitgangspunten van "Weer samen naar school" mede bepalend voor de onderwijsinhoud. De scholen voor speciaal onderwijs bevinden zich buiten de gemeente Ferwerderadiel.

Activiteiten op het gebied van middelbaar beroepsonderwijs en volwasseneneducatie worden aangeboden en uitgevoerd door de Regionale Opleidingscentra.

Onderwijshuisvesting

Het rijk stelt via het gemeentefonds middelen beschikbaar voor onderwijshuisvesting (voor nieuwbouw ten behoeve van basis- en voortgezet onderwijs en voor groot onderhoud ten behoeve van basisonderwijs). De besteding van deze middelen werd tot toe jaarlijks door de raad in het onderwijshuisvestingsprogramma vastgelegd. Ook stelde de raad het bekostigingsplafond vast. Door een wetswijziging in 2006 is het college van burgemeester en wethouders in het kader van het dualisme thans bevoegd hierover een besluit te nemen.

Op basis van de verwachte aanvragen voor 2007 is in de begroting een bedrag van € 50.000,00 opgenomen.

In de kleine kernen is de basisschool vaak één van de laatste voorzieningen.

De onderwijskundige ontwikkelingen brengen echter andere eisen aan de gebouwen met zich mee. Het behoud van de scholen heeft dan ook hoge prioriteit.

De budgetten die de gemeente voor het groot onderhoud van schoolgebouwen van het rijk ontvangt, zijn structureel te laag. Getracht wordt de middelen zo goed mogelijk te besteden door het gebouwonderhoud planmatig uit te voeren.

Daarnaast zijn in de afgelopen jaren twee nieuwe scholen gebouwd en is één school grondig gerenoveerd. Voor de komende jaren staat nieuwbouw van de school in Burdaard op de agenda.

De andere scholen worden planmatig, afhankelijk van de kosten aangepast aan de onderwijskundige vernieuwingen

Schoolmaatschappelijk werk

In het schooljaar 2005/2006 is een start gemaakt met schoolmaatschappelijk werk. Zoals het zich nu laat aanzien wordt hiermee in een grote behoefte voorzien. Het schoolmaatschappelijk werk is eerst voor twee jaar toegekend. In het schooljaar 2006/2007 zal de voorziening worden geëvalueerd. Dan zal worden bekeken of de schoolmaatschappelijk werk in de huidige vorm dient te worden gecontinueerd of te worden uitgebreid.

Lump-sum

De afgelopen jaren heeft een verschuiving van verantwoordelijkheden plaatsgevonden van het rijk naar de gemeenten en de scholen zelf. Per 1 augustus 2006 wordt de zng.lumpsumbekostiging in het primair onderwijs ingevoerd, met meer vrijheden voor scholen en schoolbesturen. Schoolbesturen krijgen een eigen financieel budget voor personeelskosten en materiële uitgaven. Omdat de oormerking van de gelden beperkt wordt, ontstaat voor de scholen een grotere beleidsvrijheid. Er komt meer beleidsruimte om het onderwijs zelf in te richten. Hierdoor kan het onderwijs beter worden afgestemd op de situatie van de school en haar omgeving. Daar staat tegenover dat verantwoordelijkheden en risico's voor scholen en schoolbesturen toenemen, hetgeen een speciale deskundigheid en een groter strategisch vermogen vraagt. Het onderwijsbureau kan daarbij de nodige ondersteuning bieden.

Schoolbegeleiding

Ook het stelsel met betrekking tot de schoolbegeleiding wordt per 1 augustus 2006 gewijzigd. Schoolbesturen krijgen nu zelf de beschikking over het rijksdeel van de middelen voor schoolbegeleiding.

Lokale educatieve agenda

Door de invoering van de lump-sum krijgen zoals gezegd scholen en schoolbesturen meer beleidsvrijheid, terwijl gemeenten daarentegen taken en financiële sturingsmiddelen kwijtraken. Daarnaast zijn gemeenten verantwoordelijk voor een goede samenhangend netwerk met betrekking tot de zorg voor jeugdigen. Om te komen tot een goed lokaal onderwijs- (en jeugdbeleid) is het belangrijk dat er overleg wordt gevoerd met schoolbesturen en overige partners en dat er afspraken worden gemaakt. Daarvoor wordt een lokale educatieve agenda opgesteld. Verplichte onderdelen daarop zijn bevorderen van integratie, voorkomen van segregatie, het bestrijden van onderwijsachterstanden, doorlopende leerlijn van voorschoolse educatie naar basisonderwijs.

Leerplicht

Voor de uitvoering van de leerplicht heeft onze gemeente, evenals de overige drie Middelsee-gemeenten, een principe overeenkomst afgesloten met de gemeente Leeuwarden. Dit betekent dat in voorkomende gevallen een medewerker van het bureau leerplicht, onder verantwoordelijkheid van de gemeente Ferwerderadiel, individuele leerplichtaangelegenheden afhandelt. Voor deze wijze van werken is gekozen omdat de problematiek inzake de leerplicht steeds meer specialisme vraagt.

Bestuur openbare basisscholen

Eind 2003 is ter ondersteuning van het bestuur van de openbare basisscholen in de Middelsee Gemeenten een onderwijsbureau opgericht. Dit bureau wordt bekostigd via de rijksvergoeding voor administratie, beheer en bestuur, de vergoeding voor bestuur en management en bijdragen van de gemeenten.

De gemeenteraden van de Middelsee gemeenten hebben een principebesluit genomen met betrekking tot de verzelfstandiging van het openbaar primair onderwijs.

In 2006/2007 zal worden onderzocht binnen welke randvoorwaarden verzelfstandiging kan worden gerealiseerd en wat de consequenties daarvan zijn. Voor het verzelfstandigingsproces is een stuurgroep opgericht, bestaande uit 4 portefeuillehouders van de betreffende gemeenten en 4 voorzitters van de verschillende bestuurscommissies. Tevens zal een projectleider worden aangesteld.

Wat willen wij bereiken?

Voor zowel openbaar als bijzonder onderwijs het in stand houden en versterken van het bestaande onderwijsaanbod.

Wat gaan wij daarvoor doen?

Gestreefd wordt om schooluitval te voorkomen en zoveel mogelijk kinderen een startkwalificatie te laten behalen. Daarbij is een brede kennis en vorming van belang. Het aanleren van cognitieve vaardigheden moet in combinatie met een versterking van de sociale vaardigheden een bijdrage leveren aan het opgroeien van kinderen tot zelfstandig participerende individuen.

In samenwerking met andere voorzieningen zoals de bibliotheek en de peuterspeelzaal wordt geprobeerd om "meer kansen voor kinderen" te creëren. Het onderwijshuisvestingsbeleid is daarbij één van de aangrijpingspunten.

Het voorzieningenniveau binnen een school is een voorwaarde voor een goed verloop van het onderwijsproces.

Daarnaast worden extra middelen uitgetrokken voor stimulering van de taalontwikkeling van kinderen. Zo worden o.a. logopedie op indicatie van de leerkracht vanuit de gemeente bekostigd, een leesproject gefinancierd en in regionaal verband jaarlijks een gastspreker uitgenodigd.

Wat mag het kosten?

Baten en lasten						
(bedragen in duizenden Euro's)						
Lasten	Rekening	Begroting			Meerjarenbegroting	
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Overig	2.117	1.838	1.977	1.977	1.977	1.977
Totaal lasten programma	2.117	1.838	1.977	1.977	1.977	1.977
Baten						
Overig	1.063	743	958	958	958	958
Totaal baten programma	1.063	743	958	958	958	958
Per saldo nadelig	1.055	1.096	1.018	1.018	1.018	1.018
Per saldo voordelig	0	0	0	0	0	0

Producten

In dit programma zijn de volgende beleidsproducten opgenomen:

- 420 Openbaar basisonderwijs, exclusief onderwijshuisvesting
- 421 Openbaar basisonderwijs, onderwijshuisvesting
- 423 Bijzonder basisonderwijs, onderwijshuisvesting
- 443 Bijzonder voortgezet onderwijs, onderwijshuisvesting
- 480 Gemeenschappelijke baten en lasten van het onderwijs
- 482 Volwasseneneducatie

Programma Cultuur, Recreatie en Sport (06)

Hoofdkenmerken

Op de beleidsterreinen cultuur, recreatie en sport richt de gemeente zich in de eerste plaats op haar eigen inwoners. Zowel cultuur als recreatie worden echter ook ingezet om het toerisme in onze gemeente te bevorderen. Daarbij wordt de nadruk gelegd op cultuur, rust, ruimte en de watersport.

Ferwerderadiel kent een omvangrijk cultureel verenigingsleven. Particulier initiatief wordt ondersteund en waar nodig vervult de gemeente een initiërende rol.

Sport is een belangrijk bindmiddel binnen de kernen van de gemeente. Sport zorgt voor sociale contacten en sport levert een bijdrage aan de gezondheid en het algemeen welzijn.

Bestaand beleid

- Toeristisch Recreatief OntwikkelingsPlan (TROP) Ferwerderadiel 2004 t/m 2014
- Subsidieverordening maatschappelijk en sociaal-cultureel welzijn
- Intergemeentelijk Breedtesportproject "GO-4 Sport"
- Nota accommodatiebeleid sportvoorzieningen

Trends en knelpunten

Mensen hebben steeds minder vrije tijd en willen daarbinnen steeds meer doen. Men wordt veeleisender. De vraag naar cultuur, sport en toerisme en recreatie verandert daardoor. Steeds meer mensen zijn zich ervan bewust wat cultuur is en vooral dat men zuinig moet zijn op cultureel erfgoed.

De gemeente streeft ernaar om de toeristische en recreatieve mogelijkheden uit te bouwen tot een volwaardige economische activiteit. Nieuwe marktontwikkelingen en veranderend gedrag van de consument (trends) vergen in de voorwaardenscheppende sfeer nieuwe impulsen van de overheid. Een kwaliteitsslag is nodig.

Dit is het vertrekpunt voor een aantal maatregelen in het TROP Ferwerderadiel 2004 t/m 2014 dat is vastgesteld als uitgangspunt c.q. kader voor het beleid van recreatie en toerisme voor de komende tien jaar. De maatregelen zijn gebaseerd op de trends en de markt- en beleidsontwikkelingen.

De prioriteiten liggen bij:

- toeristische visie Middelsee en Lauwersland;
- evenementenbeleid;
- nieuw kampeerbeleid;
- themabijeenkomst recreatie;
- toeristische objectbewegwijzering;
- Noordelijke Elfstedenvaarroute (verdere uitwerking en begin uitvoering);
- ontwikkelingen Burdaard.

Daarbij wordt een aantal in de afgelopen jaren ingezette projecten afgerond.

De promotie van de toeristische regio Lauwersland zal in 2007 verder worden uitgebouwd door de Vereniging Regio-VVV Lauwersland. De "Stichting foar Rekreaasje en Toerisme yn 'e gemeente Ferwerderadiel" zal worden opgewaardeerd tot een volwaardige partner voor de promotie van Ferwerderadiel, het informeren en rondleiden van bezoekers en het organiseren van evenementen. Samenwerking met en tussen de verschillende actoren in het veld is de randvoorwaarde voor optimaal effect en synergie.

De wereld van de bibliotheken is stevig in beweging geweest op basis van het rapport "Open Poort Tot Kennis". Er is een landelijke trend gekomen naar het instellen van zogenaamde basisbibliotheken. Een basisbibliotheek is een zelfstandige organisatie, die naast de normale bibliotheekwerkzaamheden, ook ondersteuning verleent aan de bibliotheekvoorzieningen in de gemeenten. In onze regio is in Dokkum een basisbibliotheek gevestigd.

Het Intergemeentelijk Breedtesportproject "GO-4 Sport" is per 1 januari 2004 officieel van start gegaan. Tal van activiteiten zijn en worden opgepakt, zoals de samenstelling en bemensing van de werkgroepen (verenigingsondersteuning, jeugd en sport, senioren 40+ en 55+), de verenigingsenquête, cursussen, voorlichtingsavonden, vernieuwing en promotie website, kennismakingsactiviteiten voor schooljeugd, fittesten voor senioren en de sportontmoetingsplaatsen. De eerste sportontmoetingsplaats in Ferwerderadiel is inmiddels gerealiseerd.

Wat willen wij bereiken?

Het zorgdragen voor voldoende ruimte voor toerisme en recreatie, culturele beleving en deelname aan sportbeoefening.

Wat gaan wij daarvoor doen?

Toerisme en recreatie

Samen met onze partners in het toeristisch-recreatieve veld uitvoering geven aan het Toeristisch Recreatief Ontwikkelingsplan.

Sport

Wat betreft de samenwerking in het kader van GO-4 Sport, zal de komende jaren worden gestreefd naar een verdere ontwikkeling van de modellen voor structurele samenwerking op het gebied van sport en het realiseren van een adequaat en regionaal (integraal) sportbeleid.

Op basis van het gemeentelijk accommodatiebeleid sportvoorziening er naar streven deze voorzieningen op het huidige niveau te handhaven en waar nodig aan te passen aan de eisen van deze tijd.

Fonds onderhoud kerktorens

Vanuit uw raad is verzocht een inventarisatie te doen plaatsvinden ten aanzien van de onderhoudstoestand van de kerktorens in de gemeente. De inventarisatie heeft plaatsgevonden en is besproken in de commissie. Uit de inventarisatie bleek dat het aan te bevelen is een gemeentelijk onderhoudsfonds in te stellen en daar over een periode van 10 jaar € 16.000,00 per jaar in te storten.

Bij behandeling in de commissie is gebleken dat alle partijen met reservering konden instemmen. Wel rezen er vragen omtrent hoogte reservering en begrotingsruimte.

Gezien de problemen bij het sluitend krijgen van de begroting voor 2007, is voorshands geen raming voor bovenstaande opgenomen.

Wat mag het kosten?

Baten en lasten						
(bedragen in duizenden Euro's)						
Lasten	Rekening	Begroting			Meerjarenbegroting	
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Overig	1.780	1.779	1.714	1.714	1.714	1.714
Totaal lasten programma	1.780	1.779	1.714	1.714	1.714	1.714
Baten						
Overig	312	152	163	163	163	163
Totaal baten programma	312	152	163	163	163	163
Per saldo nadelig	1.468	1.627	1.551	1.551	1.551	1.551
Per saldo voordelig	0	0	0	0	0	0

Producten

In dit programma zijn de volgende beleidsproducten opgenomen:

- 510 Openbaar bibliotheekwerk
- 511 Vormings- en ontwikkelingswerk
- 530 Sport
- 531 Groene sportvelden en terreinen
- 540 Kunst
- 541 Oudheidkunde / musea
- 560 Openbaar groen en openluchtrecreatie
- 580 Overige recreatieve voorzieningen

Programma Werk en Inkomen (07)

Hoofdkenmerken

Sinds 1 januari 2005 voert de Dienst Sociale Zaken en Werkgelegenheid Noardwest Fryslân de WWB en WVG voor onze gemeente uit. Door vaststelling van begroting en jaarrekening en door vertegenwoordiging in het algemeen en dagelijks bestuur behoudt de gemeente invloed op het te voeren beleid ter zake.

Wat willen wij bereiken?

In het sociale beleid van de gemeente als uitgangspunten nemen het op weg helpen van inwoners naar werk, het bestrijden van armoede en het verstrekken van bijstand en maatschappelijke diensten.

Wat gaan wij daarvoor doen?

De Dienst Sociale Zaken en Werkgelegenheid Noardwest Fryslân door middel van een gemeentelijke bijdrage in staat stellen het opgedragen takenpakket zo adequaat mogelijk uit te voeren.

Wat mag het kosten?

Baten en lasten						
(bedragen in duizenden Euro's)						
Lasten	Rekening	Begroting			Meerjarenbegroting	
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Overig	754	755	713	713	713	713
Totaal lasten programma	754	755	713	713	713	713
Baten						
Overig	304	111	0	0	0	0
Totaal baten programma	304	111	0	0	0	0
Per saldo nadelig	450	643	713	713	713	713
Per saldo voordelig	0	0	0	0	0	0

Producten

In dit programma zijn de volgende beleidsproducten opgenomen:

- 610 Bijstandsverlening
- 611 Werkgelegenheid
- 614 Gemeentelijke minimabeleid

Programma Welzijn en Zorg (08)

Hoofdkenmerken

Het sociale gezicht van de gemeente wordt in belangrijke mate bepaald door de manier waarop zij het lokale beleid op het gebied van welzijn, gezondheid en maatschappelijke zorg heeft georganiseerd. Op het terrein van de zorg is de gemeente vooral regisseur of inkoper van diensten die door allerlei verschillende organisaties aan de burger worden geleverd.

Bestaand beleid

- Nota jeugdbeleid
- Nota lokaal gezondheidsbeleid
- Visiedocument WMO 2007-2010

Trends en knelpunten

Vergrijzing zal er voor zorgen dat het beroep op zorgvoorzieningen toeneemt. Ook van gemeenten zullen extra inspanningen worden verwacht op het terrein van sociaal-culturele, sportieve en recreatieve activiteiten, maatschappelijke activering, huisvesting en flankerende voorzieningen.

Per 1 januari 2007 zal de WMO in werking treden. Van de 9 geformuleerde prestatievelden zal de huishoudelijke zorg worden uitgevoerd door de Dienst Sociale Zaken en Werkgelegenheid Noardwest Fryslân. Voor de overige prestatievelden zal, door inschakeling van de Taskforce WMO Noardwest Fryslân, beleid worden geformuleerd.

De normen op het gebied van veiligheid en gezondheid worden steeds verder aangescherpt. Dit heeft o.a. consequenties (gehad) voor de inrichtingseisen van kinderopvang, peuterspeelzaalwerk en speelattributen. Het gemeentelijk volksgezondheidsbeleid zal op de verschillende terreinen ter zake gestalte moeten krijgen. In regionaal verband wordt aan deze beleidsterreinen gewerkt.

Het aantal dorpen in onze gemeente dat over een eigen dorps huis beschikt, is toegenomen c.q. zal toenemen. In samenhang hiermee is ook het aantal jeugdvoorzieningen in de diverse kernen dekkend.

Wat willen wij bereiken?

Bevordering welzijn, waaronder gezondheidsbeleid en zorgdragen voor passende zorg.

Wat gaan wij daarvoor doen?

Hoofddoelstelling van het gemeentelijk beleid is het bevorderen van een gelijkwaardige deelname aan het maatschappelijk verkeer door al onze inwoners. Daartoe moeten instrumenten worden ingezet als (volwassenen)educatie, maatschappelijk werk, maatschappelijke activering, zorg voor jongeren en ouderen, zorg voor nieuwkomers en gezondheidszorg.

Wat mag het kosten?

Baten en lasten						
(bedragen in duizenden Euro's)						
Lasten	Rekening	Begroting			Meerjarenbegroting	
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Overig	1.219	1.162	1.208	1.208	1.208	1.208
Totaal lasten programma	1.219	1.162	1.208	1.208	1.208	1.208
Baten						
Overig	163	154	171	171	171	171
Totaal baten programma	163	154	171	171	171	171
Per saldo nadelig	1.056	1.008	1.037	1.037	1.037	1.037
Per saldo voordelig	0	0	0	0	0	0

Producten

In dit programma zijn de volgende beleidsproducten opgenomen:

- 620 Maatschappelijke begeleiding en advies
- 621 Vreemdelingen
- 630 Sociaal-cultureel werk
- 650 Kinderdagopvang
- 714 Openbare gezondheidszorg
- 715 Jeugdgezondheidszorg, uniform deel
- 716 Jeugdgezondheidszorg, maatwerkdeel
- 724 Lijkbezorging

Programma Milieu (09)

Hoofdkenmerken

De gemeente Ferwerderadiel heeft sedert 1994 een milieubeleidsplan. In eerste instantie lag het zwaartepunt van het beleidsplan op uitvoering en bij uitvoering werd verstaan vergunningverlening en handhaving. In het milieubeleidsplan van 2000 – 2004 is het accent verschoven naar beleidsmatigheid. Hierbij is aandacht geschonken aan de stand van zaken anno 2000 alsmede de doelstellingen van datgene dat bereikt moet zijn in 2004. Ondanks dat het woord duurzaamheid als zodanig niet is genoemd, was de onderliggende gedachte een duurzame woonomgeving na te streven met ruimte voor wonen en werken.

Bestaand beleid

Het huidig beleid is vastgelegd in het milieubeleidsplan 2000 – 2004, het bodembeheersplan, het gemeentelijk rioleringsplan en de Bestuursvereenkomst samenwerking milieuhandhaving. In het milieubeleidsplan zijn op basis van gebiedsgerichtheid waarden toegekend. Tevens is in het beleidsplan het beleid vastgesteld ten aanzien van industrielawaai. Verder is opgenomen dat gedurende de planperiode het project actief bodembeheer moet zijn afgerond.

Trends en knelpunten

De ontwikkelingen in het land staan niet stil en met name in de handhaving heeft de beleidsvorming vanuit Den Haag het nodige op stapel gezet. Projecten als “Handhaven op niveau” en “Professionalisering milieuhandhaving” zijn de gevolgen. Deze projecten hebben verstrekkende gevolgen voor met name kleinere gemeenten dan de onze. Een strikte scheiding van vergunningverlening en handhaving is een vereiste, maar ook zaken als betere registratie, een handhavingsnotitie enz. zijn een gevolg. Een integrale handhavingsnotitie is door u reeds vastgesteld.

De vergunningverlening wordt steeds meer verlaten voor Amvb 's. Deze zijn globaler van opzet dan de vaak gedetailleerde milieuvergunningen. Hierin zit ook een tegenstrijdigheid, namelijk dat de rijksoverheid eist dat strikter wordt gehandhaafd, maar dat deze zelfde rijksoverheid met steeds algemenere Amvb 's komt die moeilijker handhaafbaar zijn. De gemeente zal vooralsnog hier een weg in moeten zoeken.

Een ander aspect in de vergunningverlening en in de Amvb 's is de verruimde reikwijdte. Het aandacht schenken aan energie-, afval- en grondstoffenbesparing c.q. de preventie omtrent deze onderwerpen is recent door de gemeente verder opgepakt. Tevens is door het Novem een klimaatscan uitgevoerd om te bezien of er in onze gemeente mogelijkheden zijn te komen tot een klimaatbeleid.

Aandachtspunten

Eén van de punten in onze gemeente is het gegeven dat wij een gemeente van beperkte omvang zijn. Aan de ene zijde geeft dit een prettig gevoel: wij kunnen namelijk de omgeving nog overzien en wij kennen onze klantenkring nog als zodanig. Aan de andere zijde wordt het steeds moeilijker om de steeds groter wordende vraag vanuit diezelfde klantenkring afdoende te beantwoorden. In het jaarverslag van het bureau is ook reeds genoemd dat de grenzen van hetgeen een kleine formatie op dit grote vakgebied aan kan, zijn bereikt. De uitkomsten van de zelfevaluatie milieu geven dit laatste ook enigszins aan. De gemeente is sterk in uitvoering, maar mag het vastleggen van beleid op diverse terreinen niet veronachtzamen.

Wat willen wij bereiken?

Vermindering van de belasting van het milieu.

Wat gaan wij daarvoor doen?

- Afspraken maken met de milieuadviesdienst over de wijze van uitvoering van vergunningverlening en handhaving;
- updaten van historisch bodemonderzoek;
- tijd reserveren bij de milieuadviesdienst;
- de voorbereidingen treffen voor het milieubeleidsplan van 2005 e.v.

Met een adviesburo wordt momenteel het VROM-plan afgerond (milieubeleidsplan + RO-plan, geïntegreerd).

Wat mag het kosten?

Baten en lasten						
(bedragen in duizenden Euro's)						
Lasten	Rekening	Begroting			Meerjarenbegroting	
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Overig	1.559	1.786	1.649	1.649	1.649	1.649
Totaal lasten programma	1.559	1.786	1.649	1.649	1.649	1.649
Baten						
Overig	1.428	1.474	1.548	1.548	1.548	1.548
Totaal baten programma	1.428	1.474	1.548	1.548	1.548	1.548
Per saldo nadelig	131	312	102	102	102	102
Per saldo voordelig	0	0	0	0	0	0

Producten

In dit programma zijn de volgende beleidsproducten opgenomen:

- 721 Afvalverwijdering en verwerking
- 722 Riolering en waterzuivering
- 723 Milieubeheer
- 725 Baten reinigingsrechten en afvalstoffenheffing
- 726 Baten rioolrechten

Programma Bouwen aan ruimte (10)

Hoofdkenmerken

Ferwerderadiel grenst – middels het zogenaamde Buitendijksveld – aan de Waddenzee en is als zodanig te kwalificeren als Waddengemeente. Het bijzondere cultuurlandschap is wijs te noemen en draagt op veel plaatsen de sporen van een eeuwenlange strijd tegen de zee.

Heel kenmerkend zijn dan ook de terpen en de zeedijken. De afzetting van vruchtbare klei bepaalt tot op de dag van vandaag het hoge agrarische karakter van de gemeente. Landbouw, in de vorm van akkerbouw en veeteelt, is geworden tot economisch drager in en van dat landschap. De natuur speelt gaandeweg een grotere rol van betekenis, vooral in het Buitendijksveld.

Ferwerderadiel wordt doorsneden door een provinciale weg, alsmede door een provinciale vaarweg. Via die provinciale weg en het goed vertakte netwerk van gemeentelijke wegen is de gemeente op korte reisafstand – ook middels openbaar vervoer – van kernen als Dokkum en Leeuwarden gelegen. Zodoende vormt de gemeente ook een aantrekkelijke woongemeente. De 9.000 inwoners wonen verspreid over 12 dorpen, gelegen in een groot buitengebied. 5 van die 12 dorpen zijn beschermd dorpsgezicht.

Bestaand beleid

- Woonplan Ferwerderadiel (is in 2005 geactualiseerd)
- Structuurvisie 2005 - 2015
- Bestemmingsplannen en bouwverordening / gebruiksvergunningen
- Notitie 2^e woningen
- Algemene Plaatselijke Verordening (onderdelen, b.v.: onttrekkingsvergunning)
- Welstandsnota, vigerend per 1 juli 2004
- Notitie medegebruik hoge bouwwerken (voor antennes)
- Contingentering
- Streekplan der provincie (wordt in 2006 geactualiseerd).

De in begin negentiger jaren vastgestelde Beleidsnotitie 2^e woningen Ferwerderadiel bepaalt dat:

- a. 2^e woningen niet in de woonkernen betrokken mogen worden;
- b. 2^e woningen in het buitengebied alleen mogen worden betrokken indien die woningen fysiek niet voor permanente bewoning geschikt zijn, conform de huidige eisen.

Instroom van bewoners van elders kan de sociale infrastructuur ook positief beïnvloeden. De vraag is of hierop gestuurd kan of moet worden.

Wellicht kan het interessant zijn om onderzoek te doen naar de invloed van instroom van elders, die mede ook gestimuleerd wordt door het vrijkomend (agrarisch) onroerend goed en de (over)druk van stedelijke gebieden.

Aangezien Fryslân als woonprovincie in populariteit stijgt, zal een prijsontwikkeling kunnen ontstaan die voor vele eigen inwoners onbereikbaar is. De huisvestingsparagraaf in de APV geeft de formele grondslag voor het 2^e woningenbeleid.

Trends en knelpunten

Indien de economische situatie voor de agrarische sector niet verbetert of de sector anderszins geen perspectief wordt geboden, heeft dit op termijn niet alleen zijn doorwerking op de vitaliteit van het platteland, maar ook op de kwaliteit van het landschap. De boer is immers van oudsher één van de belangrijkste vormers en beheerders van het Ferwerderadielse (cultuur)landschap.

De ontwikkelingen op het gebied van digitalisering en automatisering zetten zich steeds voort. Op het gebied van bouwen en wonen betekent dit dat burgers digitale informatie willen hebben over b.v. bestemmingsplannen en bouwaanvragen en verleende bouwvergunningen. De implementatie daarvan in b.v. 2006 zal in 2006 en volgende jaren beslag leggen op financiële middelen (updates, extra applicatie(s) en beheer van geautomatiseerde producten). Het digitaal kunnen aanvragen van vergunningen is een andere belangrijke ontwikkeling.

Zowel provincie (herziening Streekplan) als rijk (Nota Ruimte, Nota "Mensen, Wensen, Wonen") laten zich beleidsmatig horen. Dat zal consequenties hebben voor het lokaal te voeren beleid.

Als gevolg van het toenemend aantal regels en toetsingskaders zullen procedures uitgebreider worden, locatiekeuzes moeilijker en plannen uiteindelijk duurder. Hierbij valt te denken aan het Verdrag van Malta (archeologisch erfgoed), de flora- en faunawetgeving en de zgn. watertoets uit de nota "Waterbeheer in de 21^e eeuw". Inmiddels is "Externe Veiligheid" aan dit rijtje toegevoegd. Aanstaande is het onderdeel "landschapsplannen".

Vergunningverlening en handhaving staan sterk in de belangstelling. Zo heeft de inspectie VROM eind september 2002 de uitvoering van de Wet op de Ruimtelijke Ordening en de Woningwet onder de loep genomen. Het inspectierapport dat in november 2002 is ontvangen, is input voor de verdere verbetering van deze werkprocessen. De eisen welke in protocollen zijn vervat, trekken een extra wissel op het personeelsbestand. De resultaten van het inspectieonderzoek in 2006 zullen u in het najaar worden voorgelegd.

Organisatiebreed is daarenboven voor het opstellen van een integrale handhavingsnotitie gekozen. De a.s. wijziging van de Woningwet zal een Handhavingsbeleidsplan voor de bouwregelgeving voorschrijven.

Zoals het zich nu laat aanzien, zal dat specifieke plan buiten de gewenste integrale notitie treden, vanwege het voorgeschreven detailniveau en de daarmee verband houdende systematiek. Ronduit zorgen baart het gegeven dat dit bij de 9 pilot-gemeenten tot een gemiddelde personele capaciteitsuitbreiding heeft geleid van zo 'n 50%.

De vele bezwaar- en beroepsmogelijkheden, gecombineerd met de toenemende juridische "assertiviteit" van burgers maken dat het aantal juridische procedures nog steeds toeneemt; ook binnen dat kader blijkt de doorlooptijd van zaken dan aanmerkelijk toe te nemen. Voor de handhaving betekent dit concreet dat er minder zaken tegelijk kunnen worden opgepakt.

Wat willen wij bereiken?

- Door middel van instrumenten "ruimtelijke ordening" en "volkshuisvesting" trachten het eigen karakter van de gemeente te behouden.
- Zorgdragen voor voldoende mogelijkheden voor woningbouw.

Wat gaan wij daarvoor doen?

Bestemmingsplannen

De planning voor het opstellen, herzien c.q. actualiseren van bestemmingsplannen, ziet er als volgt uit:

1. bestemmingsplan Buitendijks Gebied. Het concept-plan heeft de inspraak- en overlegfase doorlopen en zal in verdere vaststellingsprocedure worden gebracht;
2. bestemmingsplan Buitengebied. Correctieve herziening;
3. Burdaard Ee-kade. De vaststellingsprocedure is inmiddels gestart;
4. Bestemmingsplan "Grote Dorpen"; Bestemmingsplan "Kleine Dorpen".

Woonplan Ferwerderadiel

Het in 2001 door de raad vastgestelde Woonplan Ferwerderadiel is in verband met ontwikkelingen op de woningmarkt en nieuw provinciaal beleid geactualiseerd. Dit is in september 2005 door uw raad vastgesteld.

Ten gevolge van de bij het algemene deel beschreven actualiseringsslag is – in verhoogd tempo – besloten tot de vervaardiging van een bestemmingsplan Grote Dorpen, dat reeds in procedure is gebracht. Daarin is een adequate planologische regeling getroffen voor de dorpen Hallum, Marrum, Ferwert, Blije en Burdaard. Aansluitend zal er een bestemmingsplan Kleine Dorpen volgen, waarna alsdan inmiddels weer de herziening van het bestemmingsplan Buitengebied ter hand moet worden genomen.

Structuurvisie Ferwerderadiel

De Structuurvisie is door de raad vastgesteld en fungeert als paraplu-document voor allerlei ruimtelijke ontwikkelingen.

Welstandsbeleidsplan

Eén van de uitvloeisels van de nieuwe Woningwet is de verplichting van iedere gemeente om een Welstandsbeleidsplan vast te stellen voor 1 juli 2004. De doelstelling van het Welstandsbeleidsplan is het objectiveren van het welstandstoezicht op grond van de gemeentelijke uitgangspunten. In juni 2004 heeft uw raad het plan vastgesteld en het vigeert derhalve per 1 juli 2004. Op basis van de ervaringen van het eerste jaar heeft er een evaluatie plaats gevonden.

Handhaving

Er is een gemeentelijke beleidsnotitie over handhaving, organisatiebreed gemaakt. In dit verband wordt door de Middelsee-gemeenten aan een gezamenlijke vorm van uitvoering gedacht.

Medegebruik hoge bouwwerken (antennes)

Enkele jaren geleden is er een notitie omtrent medegebruik van hoge bouwwerken vastgesteld. De snelle innovatieve ontwikkelingen van de telecommunicatie industrie hebben het beleid onder druk gezet. Voornoemde notitie dient afgestemd te worden op de nieuwe ontwikkelingen ter zake. Het gaat in dezen overigens om maatschappelijke ontwikkelingen die slechts op details zijn te sturen.

Woningwet / Wet op de Ruimtelijke Ordening

Voor 2006 staan wetswijzigingen op stapel. Met name die met betrekking tot de WRO ogen fundamenteel. Welke gevolgen die wetswijzigingen voor beleid en dagelijkse praktijk meebrengen valt (nog) onvoldoende te duiden. Mocht b.v. het huidige voorstel over het niet kunnen innen van bouwleges voor bouwplannen, gelegen binnen een bestemmingsplan ouder dan 10 jaar, vaste vorm krijgen, dan zal het onvermijdelijk zijn om de hoogst mogelijke mate van planactualisatie uit te voeren, hetgeen grote gevolgen voor het betreffende begrotingsonderdeel

zal hebben.

Monumentenwet

Het Verdrag van Malta moet zich nog in de Nederlandse wetgeving vertalen. Naar het zich laat aanzien zal dat – in plaats van de eerst gedachte aparte Archeologiewet – plaats gaan vinden door middel van een wijziging van de Monumentenwet. Vermoedelijk zal de aandacht die er thans in met name ruimtelijke processen voor het onderdeel “archeologie” ook al is, verder worden verdiept en gestructureerd.

Het Brim (Besluit Rijkssubsidiëring instandhouding monumenten) gaat het Brom (Besluit Rijkssubsidiëring onderhoud monumenten) vervangen. De subsidie-methodiek wijzigt daarmee, hetgeen niet gunstig voor de gemeente(n) uitvalt, hoewel er – wegens de vertraagde effecten van de wijziging – nog geen exact uitsluitsel kan worden gegeven.

Wat mag het kosten?

Baten en lasten						
(bedragen in duizenden Euro's)						
Lasten	Rekening	Begroting			Meerjarenbegroting	
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Overig	524	1.286	535	535	535	535
Totaal lasten programma	524	1.286	535	535	535	535
Baten						
Overig	802	161	144	144	144	144
Totaal baten programma	802	161	144	144	144	144
Per saldo nadelig	0	1.124	392	392	392	392
Per saldo voordelig	278	0	0	0	0	0

Producten

In dit programma zijn de volgende beleidsproducten opgenomen:

- 810 Ruimtelijke ordening
- 820 Woningexploitatie / woningbouw
- 821 Stads- en dorpsvernieuwing
- 822 Overige volkshuisvesting
- 823 Bouwvergunningen
- 830 Bouwgrondexploitatie

Programma Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien (11)

Algemeen

In dit hoofdstuk worden de inkomsten van de gemeente, die niet direct aan een programma zijn toe te rekenen, toegelicht. Het gaat hierbij om belastingen en de algemene uitkering uit het gemeentefonds.

Ten aanzien van gemeentelijke belastingen verwijzen wij naar de paragraaf lokale heffingen.

Algemene uitkering

In de begroting is de algemene uitkering geraamd op basis van de "mei 2006-circulaire". In deze circulaire waren verwerkt de tot dan toe bekende gegevens omtrent rijksbezuinigingen e.d. op de rijksbegroting, welke doorwerking hebben in het gemeentefonds.

Bij de raming is er van uitgegaan dat 50% van de behoedzaamheidsreserve zal worden uitgekeerd. Voor het niveau van de algemene uitkering wordt voor de jaren 2007 t/m 2009 in verband met de nacalculatie van het BTW Compensatiefonds een extra korting toegepast. Bij de invoering is de uitname (declaraties door gemeenten bij het fonds) te laag geraamd, zodat er een inhaalslag moet worden gemaakt. Dit betekent voor gemeenten voor de jaren 2007 t/m 2009 een extra korting.

Financiering en beleggingen

Aan de diverse reserves wordt weer een rente toegerekend van 1,5%. Als rekenrente bij het bepalen van de kapitaallasten voor nieuwe investeringen wordt een percentage van 5,5 gehanteerd. Aan dividend wordt een bedrag van ongeveer € 240.000,00 ontvangen. Dit bedrag komt voornamelijk van Eneco en van de Bank Ned. Gemeenten (BNG). Het dividend van Eneco is opgenomen in het programma Lokale economie.

De algemene reserve van de gemeente Ferwerderadiel bedraagt ongeveer € 2.000.000,00.

De rentebaten van deze reserve worden aangewend als dekkingsmiddel in de gemeentebegroting. Dit betekent dat ieder beroep op deze reserve ook direct leidt tot een daling van de inkomsten op de gemeentebegroting. Het renteverlies is gelijk aan 5,5% van het te onttrekken bedrag. Conform de Comptabiliteitsvoorschriften wordt aan de voorzieningen geen rente toegevoegd. Beschikking over de overige reserves heeft een inkomstenderving van 4% van het te onttrekken bedrag tot gevolg.

Onvoorzien

Voor onvoorzien, onvermijdbare en onuitstelbare structurele uitgaven is in de begroting een bedrag van € 26.335,00 opgenomen. De totale begroting van Ferwerderadiel beslaat circa € 12.642.177,00

De post onvoorzien bedraagt dus ongeveer 0,21% van de totale lasten. Daarnaast is nog een post voor eenmalige onvoorzien uitgaven opgenomen van € 20.000,00

Kwijtschelding

Voor mensen met de laagste inkomens bestaat de mogelijkheid van een volledige kwijtschelding van de geheven belasting. Dit is het geval als aan de voorwaarden voor kwijtschelding van de Invorderingswet wordt voldaan. Kwijtschelding maakt deel uit van het programma Werk en inkomen (minimabeleid).

Wat mag het kosten?

Baten en lasten						
(bedragen in duizenden Euro's)						
Lasten	Rekening	Begroting		Meerjarenbegroting		
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Overig	1.995	502	935	935	935	935
Totaal lasten programma	1.995	502	935	935	935	935
Baten						
Overig	9.962	10.029	9.287	9.287	9.287	9.287
Totaal baten programma	9.962	10.029	9.287	9.287	9.287	9.287
Per saldo nadelig	0	0	0	0	0	0
Per saldo voordelig	7.967	9.527	8.353	8.353	8.353	8.353

Producten

In dit programma zijn de volgende beleidsproducten opgenomen:

- 913 Overige financiële middelen
- 914 Geldleningen en uitzettingen langer dan of gelijke aan 1 jaar
- 921 Algemene uitkering gemeentefonds
- 922 Algemene baten en lasten
- 930 Uitvoering Wet WOZ
- 931 Baten onroerende-zaakbelasting gebruikers
- 932 Baten onroerende-zaakbelasting eigenaren
- 935 Baten forensenbelasting
- 936 Baten toeristenbelasting
- 940 Lasten heffing en invordering gemeentelijke belastingen
- 960 Saldo van kostenplaatsen
- 980 Mutaties reserves die verband houden met de hoofdfuncties 0 tot en met 9

Paragrafen

Inleiding

Op grond van artikel 9 van het Besluit Begroting en Verantwoording dienen vanaf het jaar 2004 de volgende paragrafen in de begroting te worden opgenomen.

1. Lokale heffingen

Deze paragraaf heeft betrekking op zowel de heffingen waarvan de besteding is gebonden als waarvan de besteding ongebonden is. Voor de lokale heffingen dienen de beleidsevaluatie en een overzicht op hoofdlijnen ten aanzien van de heffingen, waaronder de belastingen te worden opgenomen. Een aanduiding van de lokale lastendruk is van belang voor een integrale afweging tussen te vormen beleid (aanvullend) en gerealiseerde inkomsten. Het kwijtscheldingsbeleid dient eveneens te worden geëvalueerd.

- Opbrengsten per lokale heffing
- Volume en bedrag aan kwijtscheldingen
- Kostendekkendheid rioolrechten / afvalstoffenheffing
- Lokale lastendruk eenpersoonshuishoudingen/meerpersoonshuishoudingen
- en bedrijven.

2. Weerstandvermogen

Vanwege de dualisering bestaat er meer behoefte aan informatie over risico 's en weerstandscapaciteit. Aan deze behoefte wordt tegemoet gekomen door de paragraaf "Weerstandvermogen" op te nemen in de begroting en in het jaarverslag. Met ingang van 2003 is de risicoparagraaf geïntegreerd in deze paragraaf.

- Inventarisatie van de risico 's van materieel belang

Gemeentelijke organisatie(s)

Administratie

Financiële administratie

Administratieve organisatie

Financieel beheer

Rechtmatigheid

Doelmatigheid

Doeltreffendheid

- Inventarisatie van de weerstandscapaciteit

In hoeverre mogelijke schade en verliezen als gevolg van risico 's van materieel belang

Kunnen worden opgevangen, hangt nauw samen met de weerstandscapaciteit van onze gemeente.

- Het beleid omtrent weerstandscapaciteit en risico 's

3. Onderhoud kapitaalgoederen

In deze paragraaf dient inzicht te worden gegeven in de resultaten van het gekozen beleidskader omtrent het onderhoud van kapitaalgoederen.

Aangegeven dient te worden of het gewenste onderhoudsniveau zoals verwoord binnen het beleidskader is gehaald.

- Voortgang gepland onderhoud / achterstallig onderhoud.

4. Financiering

De financieringsparagraaf is sedert 1 januari 2001 verplicht. De invoering van de financieringsparagraaf hangt nauw samen met de Wet Fido. De financieringsparagraaf, in samenhang met het financieringsstatuut dat in artikel 212 van de Gemeentewet is voorgeschreven, vormt een belangrijk instrument voor het transparant maken en daarmee voor het sturen, beheersen en controleren van de financieringsfunctie. Het financieringsstatuut geeft de infrastructuur voor de inrichting van de financieringsfunctie. De uitwerking vindt zijn weerslag in deze financieringsparagraaf.

- Kasgeldlimiet
- Renterisiconorm
- Liquiditeitsplanning en financieringsbehoefte
- Rentevisie
- Rentekosten, -opbrengsten financieringsfunctie

5. Bedrijfsvoering

De bedrijfsvoeringsparagraaf dient inzicht te verschaffen in de stand van zaken omtrent de bedrijfsvoering. Daarbij dient de relatie te worden gelegd met de programma 's en het programmaplan. Bedrijfsvoering bestaat traditioneel uit de onderdelen personeel, informatisering, automatisering, communicatie, organisatie, financieel beheer en facilitaire dienstverlening.

- Voortgang onderzoeken doelmatigheid en rechtmatigheid
- Uitputting bijbehorende budgetten

6. Verbonden partijen

Om de raad voldoende inzicht te bieden in verbonden partijen, is deze paragraaf opgenomen in het BBV. Verbonden partijen zijn die partijen waarmee de gemeente een bestuurlijke relatie heeft en waarin zij een financieel belang heeft (artikel 1). In deze paragraaf wordt ingegaan op de belangen die met de diverse verbonden partijen zijn gediend en de relatie met de gemeentelijke doelstellingen (artikel 15/26). Partijen, waarbij enkel sprake is van financiële risico 's worden opgenomen onder de paragraaf "Weerstandsvermogen". Conform de artikelen 67 en 69 (BBV 2004) dient in ieder geval het verplichte overzicht met alle verbonden partijen in een bijlage te worden opgenomen.

- Nieuwe verbonden partijen
- Beëindigen bestaande verbonden partijen
- Wijzigingen verbonden partijen
- Problemen bij bestaande verbonden partijen

7. Grondbeleid

In deze paragraaf wordt weergegeven of de doelstellingen, zoals opgenomen in het programmaplan, ook als zodanig zijn gerealiseerd gedurende de verslagperiode. Ook dient het gevoerde beleid hier nader te worden toegelicht. De actuele prognoses omtrent de te verwachten resultaten dienen hier eveneens te worden aangegeven ten aanzien van de totale grondexploitatie.

In deze paragraaf dient inzicht te worden gegeven in de onderbouwing van (eventuele) winstneming en de uitgangspunten voor de reserves met betrekking tot bouwgrondexploitaties.

- *Nota grondbeleid*
Financiële ontwikkelingen
Verlies- / winstverwachtingen
Verwerving

Lokale heffingen

Algemeen

De gemeentelijke belastingen zijn een belangrijk onderdeel van de inkomsten van de gemeente. Hierbij zijn de onroerende-zaakbelastingen, als algemeen dekkingsmiddel, voor onze gemeente verreweg de belangrijkste gemeentelijke belasting. Daarnaast zijn er nog heffingen die niet tot de algemene dekkingsmiddelen horen, maar wel in het beleidsmatige deel van het overzicht betrokken worden, b.v. afvalstoffenheffing en rioolrecht.

Beleidsevaluatie

Ten aanzien van de tarieven wordt al een aantal jaren het beleid gevoerd om voor de afvalstoffenheffing en de rioolrechten kostendekkende tarieven te hanteren, terwijl de overige tarieven worden aangepast met het percentage van de inflatiecorrectie.

Overigens is het beleid ten aanzien van de lokale lasten opgenomen in:

- a. diverse belastingverordeningen;
- b. een Nota kwijtscheldingsbeleid.

Overzicht tarieven en geraamde inkomsten lokale heffingen

opbrengsten per lokale heffing	afgerond op hele euro 's			
	tarief 2006	tarief 2007	soort tarief	geraamde opbrengst
Leges burgerzaken	diverse	diverse		93.000
Afvalstoffenheffing	214	227	alleenstaande	
	286	300	meerpersoons- huishouding	1.035.475
Rioolrechten	148	154		509.350
Begrafnisrechten	diverse	diverse		6.120
Bouwleges	diverse	diverse		131.000
Onroerende-zaakbelasting (gebruikers)	2,57	2,64		
Onroerende-zaakbelasting (eigenaren)	3,09	3,17		
Onroerende-zaakbelasting (totaal)				888.136
Woonforensenbelasting	406	414		10.764
Toeristenbelasting	0,50	0,50	per overnachting per persoon	5.000

Ontwikkeling lokale lasten

Onroerende-zaakbelastingen

Deze belasting wordt geheven op basis van de Gemeentewet (artikel 220) en bestaat uit een gebruikersbelasting en een eigenarenbelasting.

Met ingang van 1 januari 2006 is de gebruikersbelasting voor bewoners van koop- en huurwoningen afgeschaft.

De OZB opbrengst is door deze wetswijziging aanzienlijk lager dan voorgaande jaren. Door middel van een suppletie uitkering (Algemene uitkering) wordt de gemeente de komende jaren gecompenseerd voor deze lagere inkomsten. Voor

het jaar 2007 bedraagt deze suppletie uitkering € 129.173,00. De suppletie uitkering zal de komende jaren gelijkmatig worden afgebouwd.

De waarde van de onroerende goederen wordt periodiek gewaardeerd. In het jaar 2007 gaat een nieuw waarderingstijdvak in met waardepeildatum 1 januari 2005. Voor de waardebepaling zijn de onroerende goederen in 2006 opnieuw gewaardeerd. Vanaf het jaar 2007 zullen de onroerende goederen jaarlijks opnieuw worden gewaardeerd.

Naast voren genoemde wijziging voorziet de wetswijziging ook nog in een beknutting van de vrijheid van de gemeenten om de OZB-tarieven naar eigen inzicht vast te stellen. Per 1 januari 2006 gelden voor de OZB maximale tarieven. Ook de stijgingspercentages van de OZB zijn aan maxima gebonden.

De minimum en maximum tariefsbedragen voor 2007 zijn:

		Minimum	maximum
OZB woningen	- eigenaar	2,34	6,62
OZB niet woningen	- gebruiker	2,42	6,68
	- eigenaar	3,00	8,29

Zoals uit het vorenstaande overzicht blijkt, voldoen onze tarieven voor 2007 aan de gestelde minimum - en maximumnormen. De vermelde tarieven voor de OZB zijn nog voorlopig. De definitieve OZB tarieven moeten nog door de gemeenteraad worden vastgesteld.

Bij de behandeling van het wetsvoorstel afschaffing OZB gebruikersheffing op woningen is het amendement De Pater – van der Meer door de Tweede Kamer aangenomen. Het amendement beoogt ook huishoudens met een onroerende zaak die niet in hoofdzaak tot woning dient, te laten profiteren van de afschaffing van het gebruikersdeel op woningen. De gemeenten worden gecompenseerd voor het verlies aan inkomsten. Om aansluiting te krijgen tussen de gedeerde inkomsten en compensatie is besloten tot een integratie-uitkering. Voor het jaar 2007 wordt deze integratie-uitkering geraamd op € 23.101,00.

Afvalstoffenheffing

Sinds vele jaren wordt bij de berekening van de tarieven voor de afvalstoffenheffing uitgegaan van een kostendeckende exploitatie. Op basis van artikel 229b van de Gemeentewet behoort o.a. tot de geraamde lasten de compensabele BTW. Zoals bekend heeft doorberekening van de compensabele BTW vanaf 2006 plaatsgevonden.

Voor het 2007 stijgen de tarieven van afvalstoffenheffing met € 13,00 en € 14,00 voor respectievelijk alleenstaanden en gezinnen.

Rioolrechten

Bij de berekening van het tarief rioolrechten is de compensabele BTW in totaliteit meegenomen. Voor het jaar 2007 stijgt het tarief met € 6,00 per aansluiting.

Overige belastingen en rechten

Van de overige belastingen en rechten, zoals begrafenisrechten, leges, woonforensenbelasting, zijn de tarieven verhoogd met 2,0%.

De aanpassing van de onderscheidene verordeningen zal uw raad separaat worden voorgelegd.

Voor de reiniging en riolering wordt bij verschil tussen uitgaven en inkomsten in de rekening nivellering tot een kostendeekkende situatie verkregen middels storting in c.q. onttrekking aan de daarvoor gevormde reserves.

Kwijtschelding

Voor kwijtschelding wordt de 100%-norm gehanteerd. Tot aan het jaar 2005 werd aan inwoners met alleen een bijstandsuitkering (bij ongewijzigde omstandigheden) automatisch kwijtschelding verleend. Vanaf 2005 moet ook deze categorie jaarlijks een kwijtscheldingsformulier invullen om in aanmerking te komen voor kwijtschelding.

Voor het jaar 2007 is een kwijtscheldingsbedrag geraamd van € 62.000,00, t.w.:

- afvalstoffenheffing	€ 26.750,00
- riolrechten	€ 22.750,00
- onroerende-zaakbelastingen	<u>€ 12.500,00</u>
Totaal	<u>€ 62.000,00</u>

Aantal verzoeken 2006 (t/m juni 2006) in totaal 173, waarvan:

- volledige kwijtschelding	149
- gedeeltelijke kwijtschelding	3
- afgewezen verzoeken	<u>21</u>
Totaal	<u>173</u>

Daarnaast ontvangt een aantal personen ambtshalve kwijtschelding.

Lokale lastendruk

Ook in dit begrotingsjaar stijgen de gemiddelde woonlasten per huishouding, hetgeen u uit het vorenstaande hebt kunnen opmaken. Eén en ander is naar ons oordeel echter wel tot een minimum beperkt.

In onderstaand overzicht wordt onze gemeente op woonlasten vergeleken met ons omringende gemeenten. Als referentie wordt gebruikt de jaarlijks door het Centrum voor onderzoek van de Economie van de lagere overheden (COELO) van de Rijksuniversiteit Groningen gepubliceerde atlas van de lokale lasten 2006.

Gemeente	woonlasten	
	éénpersoons huishouding	meerpersoons huishouding
Ferwerderadiel	538	610
Het Bildt	471	558
Leeuwarderadeel	564	641
Menaldumadeel	564	632
Franekeradeel	614	640
Dongeradeel	472	507
Dantumadeel	554	608

Ten aanzien van de onroerende-zaakbelastingen is door de raad besloten voor bedrijven geen hogere tarieven in rekening te gaan brengen dan de tarieven voor de huishoudens.

Weerstandsvermogen

Algemeen

Onder het begrip weerstandsvermogen verstaan wij het vermogen van onze gemeente om niet-structurele risico 's op te kunnen vangen, zodat het afgesproken gemeentelijke takenpakket toch onverkort kan worden uitgevoerd. In de nieuwe comptabiliteitsvoorschriften wordt aangegeven dat het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen enerzijds:

- de weerstandscapaciteit, zijnde de middelen waarover wij beschikken of kunnen beschikken om niet begrote kosten te kunnen dekken, en anderzijds:
- alle risico 's waarvoor nog geen voorzieningen zijn gevormd en die van materiële betekenis kunnen zijn.

De weerstandscapaciteit van onze gemeente is als volgt opgebouwd:

- de in de begroting opgenomen ruimte in de stelpost voor onvoorziene uitgaven;
- het vrij aanwendbare deel van de algemene reserve;
- het overige deel van de algemene reserve, onder gelijktijdige voorwaarde dat ombuigingen moeten plaatsvinden om het gemis aan bespaarde rente structureel op te kunnen vangen;
- de vrije ruimte in de belastingcapaciteit;
- de stille reserves, zijnde die activa waarvan de boekwaarde lager is dan de werkelijke waarde en die direct verkoopbaar zijn.

Het mag overigens duidelijk zijn dat, gezien de wetswijziging met betrekking tot de afschaffing van het gebruikersdeel onroerende-zaakbelastingen voor woningen, de weerstandscapaciteit vanaf 2006 in een ander licht moet worden bezien. Voor de inwoners heeft deze wetswijziging in eerste instantie een gunstig effect, de gemeentelijke overheid wordt echter geconfronteerd met lagere inkomsten.

De compensatie in de algemene uitkering blijkt voor onze gemeente nadelig te zijn ($\pm$ € 14,00 per inwoner). Gedurende een aantal jaren wordt hiervoor een gedeeltelijke suppletie-uitkering ontvangen. Op welke wijze de belofte van de minister, dat geen enkele gemeente nadeel van deze operatie zal ondervinden, zal worden waargemaakt, blijft nog volstrekt onduidelijk. Tevens zullen de mogelijkheden die wij nu hebben om zelfsturend op te treden met betrekking tot de gemeentelijke inkomsten, verdwijnen. Immers de mogelijkheid tot verhoging van de tarieven OZB wordt ook aan banden gelegd. Dit alles zal zich dan vertalen in een afname van de hierboven genoemde vrije ruimte in de belastingcapaciteit.

Voor de raad is het weerstandsvermogen van belang, want een sluitende begroting impliceert weliswaar dat er evenwicht is tussen de uitgaven en inkomsten, maar ook dat er eigenlijk geen ruimte is voor tegenvallers. Een buffer is daarom wenselijk. Hierbij moeten wij denken aan echt onvoorziene zaken die de grenzen van de stelpost voor onvoorziene uitgaven op de begroting fors overschrijden. En zij zijn ook zò onvoorzien dat zij met geen mogelijkheid voorspeld kunnen worden. Het weerstandsvermogen is ook mede van belang bij het bepalen van de "financiële gezondheid" van de gemeente.

Er zijn geen uniforme antwoorden te geven op de vraag hoe groot het weerstandsvermogen van een gemeente zou moeten zijn. Dit is sterk afhankelijk van de eigenheid van de gemeente en het risicoprofiel dat zij heeft. Hoe ziet de

sociale structuur eruit, hebben wij nog groeipotenties, opereren wij in onze bedrijfsvoering voorzichtig of accepteren wij wat meer risico 's, lopen er gerechtelijke procedures waarvan de uitkomst niet zeker is maar die grote consequenties kunnen hebben?

Vanuit het provinciaal toezicht zijn ook geen directe normen te geven, zij het dat er wel op wordt toegezien dat de algemene reserve aan een bepaalde minimale omvang moet voldoen en uiteraard is er, in ons geval, het repressieve toezicht.

Beleid

Omtrent het te volgen beleid voor reserves en voorzieningen wordt u door middel van de managementrapportage (MARAP) ingelicht.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit van onze gemeente wordt in de volgende tabel weergegeven (bedragen x € 1.000,00).

Weerstandscapaciteit			
<i>Jaarlijkse exploitatie</i>			
Onbenutte belastingcapaciteit:			
OZB			
Rioolrechten			
Afvalstoffenheffing			
Leges en rechten	219		
Totale ruimte in belastingcapaciteit		219	
Stelpost voor onvoorziene uitgaven		20	
<i>Weerstandscapaciteit m.b.t. de exploitatie</i>			239
<i>Vermogenssfeer</i>			
Vrij aanwendbare deel algemene reserve		0	
Stille reserves		p.m.	
Weerstandscapaciteit m.b.t. vermogen			0

Toelichting:

Belastingcapaciteit

Onder de belastingcapaciteit verstaan wij de ruimte die wij hebben om de belastingen en heffingen te verhogen. Wat betreft de heffingen zijn wij overigens aan regels gebonden: de tarieven mogen maximaal kostendekkend zijn, waarbij voor de reinigings- en rioolrechten thans ook de compensabele BTW in de tarieven mag worden doorberekend en bij de rioolrechten een deel van de kosten van straatreiniging. Voor reinigings- en rioolrechten hanteren wij reeds geruime tijd kostendekkende tarieven. Bij de rioolrechten is de compensabele BTW doorberekend. Bij de afvalstoffenheffing is vanaf 2006 eveneens de compensabele BTW doorberekend.

Bij de OZB worden door het ministerie thans minimum en maximum tarieven aangegeven, terwijl per jaar een percentage wordt aangegeven waarmee het

gemeentelijk tarief mag worden verhoogd (zie ook toelichting in paragraaf Lokale heffingen). Geconcludeerd kan dus worden dat er geen onbenutte belastingcapaciteit is bij de belastingheffing.

Ten aanzien van de leges (burgerzaken en bouwleges) en rechten (begravenisrechten) kan worden geconstateerd dat hier nog geen sprake is van kostendekkendheid.

Stille reserve

Als een stille reserve beschouwen wij o.a. de gemeentelijke aandelen in Fryslân Miljeu en de NV Bank Ned. Gemeenten (BNG).

Op de balans van de gemeente is voor Fryslân Miljeu een bedrag opgenomen van € 15.465,00. De aandelen van de BNG staan op de balans voor € 13.539,00. De marktwaarde wordt beduidend hoger ingeschat.

Tenslotte is de gemeente eigenaar van diverse gebouwen en voorzieningen die veelal verhuurd zijn of in gebruik zijn gegeven en die voor € 0,00 op de balans gewaardeerd zijn. In het vrije economische verkeer vertegenwoordigen deze uiteraard wel een waarde; vooralsnog ramen wij één en ander p.m.

Risico 's

Wij onderscheiden 5 risico-categorieën:

Risico 's met betrekking tot de uitvoering sociale zekerheid

- De Wet Werk en Bijstand (WWB) wordt voor onze gemeente sinds 1 januari 2005 uitgevoerd door de Gemeenschappelijke regeling Dienst Sociale Zaken en Werkgelegenheid Noordwest Fryslân (Dienst). Voor de uitvoering van de WWB ontvangt de Dienst hiervoor budgetten, bestaande uit een werk- en inkomensdeel, van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Daarbij werden de in de Dienst samenwerkende gemeenten aangemerkt als één entiteit, wat betekent dat de budgetten werden berekend als ware de Dienst één gemeente. Dit leverde aanmerkelijke financiële voordelen op vooral wat betreft het inkomensdeel.

Over het algemeen kon worden gerekend op een overschot op dit budget en dit overschot vloeide terug naar de deelnemende gemeenten. De budgetten komen echter, door diverse oorzaken, onder druk te staan en zullen nog meer onder druk komen te staan, doordat vanaf 1 januari 2007 de budgetten weer aan de afzonderlijke gemeenten zullen worden toegerekend, waardoor het financiële voordeel verdwijnt en er mogelijke tekorten zullen ontstaan. Deels kunnen deze tekorten worden opgevangen door een door de Dienst gevormde reserve. Er bestaat echter een mogelijkheid dat een beroep moet worden gedaan op de deelnemende gemeenten

- Per 1 januari 2007 treedt de Wet Maatschappelijke ondersteuning in werking. Deze Wet beoogt onder meer het verstrekken van individuele en collectieve voorzieningen, vergelijk met voorzieningen die werden verstrekt in het kader van de Wet Voorzieningen Gehandicapten. Laatst genoemde wet verdwijnt en komt terug in de WMO. Ook worden bepaalde verstrekkingen vanuit de AWBZ naar de WMO overgeheveld, onder andere de huishoudelijke zorg. Voor de totale uitvoering van deze voorzieningen ontvangt de gemeente een budget. Het is onzeker in hoeverre dit budget toereikend zal zijn.

- De uitvoering van de Wet Sociale Werkvoorzieningen is al jaren een zorgenkind. Uitvoering van deze wet vindt plaats door Oostergo Reïntegratie te Dokkum. De afgelopen jaren wordt van de deelnemende gemeenten een steeds grotere financiële inspanning gevraagd. Wellicht dat door de modernisering van de WSW, waarbij de nadruk steeds meer komt te liggen op detacheringen, in de toekomst het financiële risico vermindert.

Risico 's met betrekking tot het openbaar gebied

- Onderhoud kapitaalgoederen: wij achten het wenselijk om voor elk onderdeel van het openbaar gebied een beheersplan vast te stellen. Voor zover dat nog niet heeft plaatsgevonden, zal in de komende tijd hier aandacht aan moeten worden besteed.
- Bodemsanering: op termijn kunnen nog aanspraken bij de gemeente worden gelegd voor sanering van vervuilde woonwagenlocaties (stand per 31 december 2000 voor onze gemeente € 33.546,00).

Financiële risico 's

- Wij houden er rekening mee dat de algemene uitkering, in verband met rijksbezuinigingen, de komende 2 à 3 jaar nog zal kunnen dalen. Een eerste buffer daarvoor is de zgn. behoedzaamheidsreserve. In de meerjarenramingen is er steeds van uitgegaan dat 50% of € 50.000,00 tot uitkering komt.
- De gemeente staat garant voor betaling en aflossing van diverse leningen. Het betreft € 11,00 miljoen. In theorie zou de gemeente hier ooit voor kunnen worden aangesproken.
- Het indienen van planologische schade (artikel 49 WRO) houdt een financieel risico in.
- In Burdaard is door derden grond aangekocht voor de uitvoering van een industrieterrein (totale aankoop € 196.614,00). De gemeente heeft zich garant gesteld voor deze aankoop.
- Ook is in Burdaard grond aangekocht voor het integraal ontwikkelingsplan aldaar. De gemeente is met een projectontwikkelaar gezamenlijk risicodragend mocht de ontwikkeling niet tot stand komen.

Risico 's op eigendommen

- Als nieuw risico beschouwen wij ook de onderhoudstoestand van al die gebouwen en voorzieningen van de gemeente die in beheer zijn van stichtingen, verenigingen etc. Op zich is het onderhoud hun verantwoordelijkheid, maar niet is uitgesloten dat in een voorkomend geval de gemeente toch als een soort achtervang zal moeten optreden.
- Het is gebruikelijk om alle bekende risico 's zoveel mogelijk te ondervangen. Daar, waar gemeentelijke bezittingen of belangen onderhevig kunnen zijn aan brand, stormschade, diefstal of verlies, zijn de risico 's die hierbij gelopen kunnen worden, in afdoende mate verzekerd.

Risico 's eigen bijdrage projecten

Omtrent diverse grote projecten in de gemeente zijn afspraken gemaakt c.q. wordt nog onderhandeld. Voor al deze projecten zal een gemeentelijke bijdrage

nodig zijn naast de te verkrijgen subsidiebedragen. Het is zaak niet per project de eigen bijdrage(n) goed in de gaten te houden, maar een totaal-overzicht te hebben. Risico in deze is namelijk dat bij het ontbreken van dit overzicht op een gegeven moment bij een nieuw project geconstateerd zou moeten worden dat er geen ruimte is voor een gemeentelijke bijdrage.

Conclusies

De risico 's waar onze gemeente mee geconfronteerd kan worden, zijn naar onze mening te overzien en voor een deel redelijk te kwantificeren. De middelen om deze risico 's op te kunnen vangen, achten wij in voldoende mate aanwezig. Van vitaal belang hierbij is de vraag hoe wij met eventuele risico 's om gaan.

In de eerste plaats geldt dat middels een zorgvuldig toepassen van de bedrijfsvoeringprocessen in het algemeen, interne controlemaatregelen in het bijzonder, maar zeker ook een goed ingebede en na te leven planning- en controlcyclus gewaarborgd moet worden, dat eventuele calamiteiten zichtbaar en beheersbaar worden. Op een aantal punten kan onze beleidsvoering echter versterkt worden (b.v. met betrekking tot het actualiseren van de beheersplannen voor het openbaar gebied).

Met name de tussentijds uit te brengen rapportages, zowel op managementniveau als door het college aan de raad, zullen hierop moeten ingaan.

Daar waar risico 's zijn te kwantificeren, dienen vervolgens voorzieningen te worden getroffen om hen op te vangen. Daar, waar dit nog niet goed kan, hetzij omdat de consequenties niet of niet helemaal bekend zijn, hetzij omdat het moment waarop de gebeurtenis zich kan aandienen nog niet bekend is, moet worden teruggevallen op de algemene reserve van onze gemeente. De rente van de algemene reserve wordt jaarlijks toegevoegd aan de algemene middelen en zou de algemene reserve volledig moeten worden besteed, dan is een structurele inkomstenderving van maximaal 5,5% van € 2,0 miljoen het gevolg.

Wij achten het echter onwaarschijnlijk dat het ooit zover zal komen. De lastendruk in onze gemeente bevindt zich op een redelijk hoog niveau.

Onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen

In deze paragraaf gaan wij in op het beleidskader en de daaruit voortvloeiende financiële consequenties met betrekking tot de "grotere" kapitaalgoederen van de gemeente. Hierbij kan gedacht worden aan de kosten van aanleg en instandhouding van wegen, riolering, water, groen en gebouwen.

De instandhoudingskosten behoren hun weerslag te vinden in onderhoudsplannen, die door de raad moeten worden vastgesteld. Dit geldt specifiek voor wegen, riolering en gebouwen. Onderhoudskosten maken een substantieel deel van de uitgaven uit. Tegelijkertijd kunnen zij ook worden voorzien van het etiket "beheer" of "uitvoering". Zij lenen er zich daarom niet direct voor om te worden opgenomen in één van de programma's; daar wordt immers toch meer aandacht besteed aan tot een visie terug te leiden doelstellingen en de concrete richtingen, waarin de uitwerkingen moeten worden gevonden. Echter, een groot deel van het "vermogen" van onze gemeente ligt in de grond of op het openbaar gebied. Een zorgvuldig beheer hiervan is dan ook van wezenlijk belang.

Een tweede, wellicht nog belangrijker aspect, is dat de kwaliteit van het openbaar gebied door de inwoners vaak het meest intensief beleefd wordt. Zwerfvuil, hondenpoep, loszittende stoeptegels, boomwortels, slecht onderhouden schoolgebouwen, moeilijk toegankelijke gemeentelijke gebouwen: deze onderwerpen in de directe omgeving raken de burgers direct en hier hebben zij vaak een eigen en duidelijke mening over. Met de paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen kunnen wij de kaders stellen voor het onderhoud van wegen, riolering, gebouwen etc. Een individueel geval of een individuele klacht kan dan beoordeeld worden aan deze totale kaders.

Een derde reden voor specifieke aandacht voor het geïnvesteerde vermogen in het openbaar gebied is dat deze kapitaalgoederen vaak van belang zijn voor het realiseren van de gemeentelijke programma's.

De volgende cijfers mogen dit illustreren.

De totale oppervlakte van onze gemeente is 13.318 ha, waarvan land 9.763 ha, binnenwater 95 ha en buitenwater 3.460 ha. Openbaar groen omvat 26,3 ha.

De totale lengte van het wegennet bedraagt ± 162 km, waarvan 136 km. buiten de bebouwde kom en 26 km. binnen de bebouwde kom. Daarnaast is er nog 12,5 km recreatieve fiets- ruiter- en wandelpaden en 36 km. lengte waterwegen.

Mede in het kader van de werkzaamheden ten aanzien van de rechtmatigheidstoets zal inventarisatie moeten plaatsvinden van de aanwezige beleidsplannen. Plannen zullen steeds geactualiseerd moeten worden. Voor zover voor een onderdeel nog geen plan bestaat, zal dit opgesteld dienen te worden.

Wegen

Op grond van een rationeel wegbeheersplan voor asfaltverhardingen wordt jaarlijks een planning voor het uit te voeren onderhoud gemaakt. Ook voor de wegen en straten binnen de bebouwde kom zal een beheersplan moeten worden ontwikkeld. Het jaarlijks budget voor het onderhoud van voornoemde wegencategorieën is samengevoegd om flexibeler te kunnen opereren. Al naar

gelang de urgentie, kan binnen de totaal beschikbare bedragen worden geschoven. Naast voornoemd budget zijn in de begroting bedragen opgenomen voor het reguliere onderhoud van de wegen. Voornoemd rationeel wegbeheersplan is eind 2005 vastgesteld voor de periode 2006 - 2010.

Openbare verlichting

Ten aanzien van de openbare verlichting heeft inventarisatie plaatsgevonden. Op basis hiervan hebben aanpassingen plaatsgevonden, zoals b.v. het plaatsen van energiezuiniger lichtmasten.

Riolering

Het huidige beleid ten aanzien van de riolering is vastgelegd in een gemeentelijk rioleringsplan. Momenteel wordt aan een herziening gewerkt. Ons rioolstelsel voldoet aan de verscherpte wettelijke eisen en in Ferwerderadiel zijn er geen "risicovolle" overstorten aanwezig. Voor de aansluitplicht van nog niet aangesloten percelen in het buitengebied is er een ontheffing. Deze ontheffing geldt voorlopig tot 2015. Omtrent de mogelijkheden ter zake wordt nog steeds studie uitgevoerd.

Water

De kosten voor het bewaken van de kwaliteit van het oppervlaktewater zijn bij het onderdeel riolering inbegrepen. Naast berging en afvoer van regenwater heeft het oppervlaktewater in onze gemeente voornamelijk een functie om polderwater af te voeren. De verantwoordelijkheid voor het beheer en instandhouden hiervan ligt bij het waterschap.

Groen

Een beheersplan voor openbaar groen is gereed en vastgesteld in 2005. Hierin zijn vermeld de richtlijnen en normen met betrekking tot het onderhoud van het openbaar groen. Een vertaalslag naar de financiële consequenties voor dit onderhoud zal worden opgenomen.

Gebouwen

Wij kunnen drie soorten onderhoud onderscheiden:

- het dagelijks onderhoud dat tot doel heeft om het gebouw en de installaties in een toestand te houden die voor de dagelijkse functievervulling noodzakelijk is. In de exploitatiebegroting wordt hier elk jaar een post voor opgenomen;
- het periodieke onderhoud waarbij in de regel geen vernieuwing plaatsvindt, zoals b.v. binnenschilderwerk. Dit betreft terugkerend onderhoud met een zekere cyclus;
- het groot onderhoud, waarbij veelal onderdelen van het gebouw of de installaties moeten worden vervangen (zoals vernieuwing van het dak of vervanging van de c.v.-installatie).

Voor de kosten van het periodiek onderhoud is een meerjarenonderhoudsplan opgesteld (laatstelijk voor de jaren 2006 t/m 2011). Uiteraard moet regelmatig herijking plaatsvinden.

Het grootschalig onderhoud voor schoolgebouwen is geïnventariseerd en kwalitatief in kaart gebracht. Met behulp van een beheersprogramma zijn de kosten van de "ideale" onderhoudscyclus berekend en zou jaarlijks plm. € 40.000,00 aan het hiervoor bestemde onderhoudsfonds moeten worden toegevoegd.

Gelet op de financiële situatie is de raming voor deze storting in het onderhoudsfonds in de begroting voor 2004, 2005, 2006 en 2007 echter wegbezuinigd.

Voor de overige gemeentelijke gebouwen is er een voorziening groot onderhoud. Jaarlijks wordt € 19.330,00 aan deze voorziening toegevoegd. Uitgangspunt voor ons is dat ook op lange termijn de gemeentelijke gebouwen op een adequate manier zullen moeten worden onderhouden.

Financiering

Algemeen

Op 1 januari 2001 is de Wet financiering decentrale overheden (in het vervolg Fido) in werking getreden. Eén van de verplichtingen is dat er een treasuryparagraaf wordt samengesteld. In de toekomst zal verdere uitwerking van de informatie zijn beslag moeten krijgen.

Treasury is het sturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's.

De administratieve vastlegging van financiële rechten en verplichtingen zal voorlopig nog geen beslag kunnen krijgen in verband met andere noodzakelijke prioriteiten. Zodra de mogelijkheden tot invoering van bovengenoemde rechten- en verplichtingenadministratie zich zullen voordoen, zal hier aandacht aan worden geschonken.

Gemeentefinanciering

Financieringen voor een periode van één jaar en langer worden enkel aangetrokken ten behoeve van de uitoefening van de publieke taak. De financiering met externe financieringsmiddelen wordt zoveel mogelijk beperkt door primair de beschikbare interne financieringsmiddelen (reserves en voorzieningen) te gebruiken, teneinde het renteresultaat te optimaliseren. Toegestane instrumenten bij het aantrekken van financieringen zijn uitsluitend onderhandse leningen. Voor het aangaan van onderhandse leningen zullen wij minimaal twee offertes opvragen, waaronder de NV Bank Ned. Gemeenten.

De huidige leningenportefeuille bestaat uitsluitend uit leningen, aangegaan met voornoemde bankinstelling. Vervroegde aflossing van hoogrentende leningen heeft plaatsgevonden van leningen die daarvoor in aanmerking kwamen. Op dit moment zijn de mogelijkheden hiertoe uitgeput.

Algemene ontwikkelingen

Op basis van de huidige inzichten zullen er in het jaar 2007 geen ontwikkelingen binnen de organisatie plaatsvinden die invloed kunnen hebben op de treasuryfunctie, de treasury-organisatie, het risicoprofiel, de financiële posities, vermogenswaarden en de geldstromen. Wereldwijd zal er in de economie altijd sprake zijn van fluctuaties. Op dit moment worden er op de geld- en kapitaalmarkt weinig veranderingen voorzien.

Risicobeheer

Het risicobeheer is een deelfunctie van treasury en omvat alle activiteiten die zich richten op het beheersen van financiële risico's, t.w.: renterisico's, krediet-risico's, koersrisico's en valutarisico's.

Renterisicobeheer is het beheersen van de risico's die voortvloeien uit de mogelijkheid dat in de toekomst de rentelasten van het vreemd vermogen hoger resp. dat de rente-opbrengsten van activa lager zullen zijn dan een bestuurlijk wenselijk geacht niveau c.q. het in de meerjarenraming en begroting geraamde niveau.

Aangezien de portefeuille vaste schuld van onze gemeente enkel vastrentende leningen bevat, terwijl ieder jaar bij de begrotingsvaststelling uitgegaan wordt van

de dan meest recente renteprognoses, loopt de gemeente op dit onderdeel weinig risico.

Kredietrisicobeheer is het beheersen van de risico 's die voortvloeien uit de mogelijkheid op een waardedaling van de vorderingspositie ten gevolge van het niet (tijdig) na kunnen komen van de verplichtingen door de tegenpartij. De portefeuille vaste uitzettingen van de gemeente per 1 januari 2007 geeft aan dat het totaalbedrag aan uitzettingen publieke taak € 714.661,00 bedraagt. Voor 75,6% heeft dit betrekking op zwembad Hallum en Stichting Rekreaasje en Toerisme. De resterende 24,4% is verdeeld over tien verschillende kleinere uitzettingen. Het kredietrisico is derhalve te verwaarlozen.

Koersrisicobeheer is het beheersen van de risico's die voortvloeien uit de mogelijkheid dat de financiële activa van de organisatie in waarde verminderen door negatieve koersontwikkelingen. Aangezien de gemeente geen beursgenoteerde aandelen bezit, is van koersrisico's geen sprake.

Valutarisicobeheer is het beheersen van risico's die voortvloeien uit de mogelijkheid dat op een bepaald moment de waarde van de vreemde valutastromen, uitgedrukt in eigen valuta, afwijkt van hetgeen verwacht werd op het beslissingsmoment. Voor de gemeente is dit niet van toepassing omdat dit alleen aan de orde is indien de gemeente transacties afsluit in niet Eurovaluta, hetgeen niet het geval is.

De risico's voor de gemeente kunnen als volgt gecomprimeerd in beeld worden gebracht:

- renterisico van de vlottende schuld c.q. de kasgeldlimiet

Omvang begroting per 1 januari 2007	€ 12.642.175,00
Kasgeldlimiet in procenten van de grondslag 8,5% (zie artikel 3 Wet financiering decentrale overheden en artikel 2 Uitvoeringsregeling Financiering decentrale overheden).	
Kasgeldlimiet in bedrag	€ 1.074.585,00

In de begroting 2007 wordt rekening gehouden met een financieringsoverschot van € 22.704,00.

- renterisico van de vaste schuld c.q. de renterisiconorm

De renterisico's op de vaste schuld worden ingekaderd middels de renterisiconorm. Jaarlijks mogen de renterisico's uit hoofde van renteherziening en herfinanciering niet hoger zijn dan 20% van de vaste schuld. Het doel is op deze wijze spreiding te krijgen in de rentetypische looptijden in de leningenportefeuille, waardoor een verandering in de rente vertraagd doorwerkt op de rentelasten.

Onderstaande tabel geeft het verwachte verloop van de renterisiconorm.

RENTERISICONORM EN RENTERISICO'S VAN DE VASTE SCHULD PER 01-01-2007				
	(bedragen x € 1.000,00)			
	2007	2008	2009	2010
Renterisico op vaste schuld	Budget	budget	Budget	Budget
1a. Renteherziening op vaste schuld o/g	0	0	0	0
1b. Renteherziening op vaste schuld u/g	0	0	0	0
2. Netto renteherziening op vaste schuld (1a – 1b)	0	0	0	0
3a. Nieuw aangetrokken vaste schuld (o/g)	0	0	0	0
3b. Nieuw verstrekte lange leningen (u/g)	0	0	0	0
4. Netto nieuw aangetrokken vaste schuld (3a – 3b)	0	0	0	0
5. Betaalde aflossingen	679	580	548	429
6. Herfinanciering (laagste van 4 en 5)	0	0	0	0
7. Renterisico op vaste schuld (2 + 6)	0	0	0	0
Renterisiconorm				
8. Stand van de vaste schuld per 1 jan.	8.983	8.303	7.724	7.176
9. Het bij het ministeriële regeling vastge-stelde percentage	20	20	20	20
10. Renterisiconorm	2.500	2.500	2.500	2.500
Toets Renterisiconorm				
10. Renterisiconorm	2.500	2.500	2.500	2.500
7. Renterisico op vaste schuld	0	0	0	0
11. Ruimte (+) / Overschrijding (-) (10 - 7)	2.500	2.500	2.500	2.500

Leningenportefeuille

In de bijlagen is een overzicht van de thans aanwezige opgenomen langlopende leningen van de gemeente per 1 januari 2007 opgenomen.

Het betreft allemaal vastrentende leningen, waardoor geen renterisico wordt gelopen. Van de resterende leningen is geen vervroegde aflossing meer mogelijk. Zoals eerder aangegeven wordt in de begroting 2007 rekening gehouden met een financieringsoverschot van € 22.704,00. In principe behoeven er in het jaar 2007 dan ook geen langlopende geldleningen te worden aangetrokken.

Stand leningen per 1 januari 2007	€	8.982.375,00
Vervroegde aflossingen	€	0,00
Reguliere aflossingen	€	679.187,00
Nieuw aan te trekken leningen	€	0,00
Stand leningen per 31 december 2007	€	8.303.188,00

Uitzetting

De gemeente kent enkel uitzettingen in het kader van de publieke taak.

Portefeuille vaste uitzettingen

In de bijlagen (Staat geactiveerde kapitaaluitgaven - 6.913.100) is een overzicht van de thans aanwezige uitzettingen per 1 januari 2007 opgenomen. Het grootste deel van de uitzettingen wordt gevormd door aandelen N.V. Bank Nederlandse Gemeenten 5.967 aandelen nominaal, waarde totaal € 13.539,00. Geraamde dividend jaar 2007 € 14.400,00.

De rest van de uitzettingen wordt gevormd door een aantal uitzettingen zoals aandelen, uitgegeven langlopende geldleningen en renteloze leningen.

Relatiebeheer

De Bank Nederlandse Gemeenten zal steeds meer als huisbankier gaan (blijven) fungeren. Enerzijds vanwege krediet risicobeheer (uitzettingen van middelen uit hoofde van treasury vinden uitsluitend plaats bij financiële instellingen met tenminste een A-rating van één van de erkende rating-bureau's) zoals vastgelegd in het treasurystatuut van de gemeente en anderzijds vanwege geldstromenbeheer (betalingsverkeer zoveel mogelijk elektronisch uitvoeren door één bank).

Daarnaast heeft de gemeente nog rekeningen bij de Rabobank te Ferwert en de Postbank.

Het treasurybeleid van de gemeente is vastgelegd in het door het college van burgemeester en wethouders vastgestelde treasurystatuut (vergadering d.d. 23 november 2004).

Bedrijfsvoering

Algemeen

De gemeente Ferwerderadiel levert een scala aan externe producten. Voor het leveren van deze producten is interne ondersteuning en facilitering onontbeerlijk. De bedrijfsvoering ondersteunt de uitvoering van de programma 's. Het succesvol kunnen uitvoeren van de verschillende programma 's is dan ook in belangrijke mate afhankelijk van de kwaliteit van de bedrijfsvoering. In deze paragraaf wordt ingegaan op de verschillende facetten die hierbij te onderkennen zijn.

De bedrijfsvoering heeft betrekking op de totale gemeentelijke organisatie, zowel de ambtelijke als de bestuurlijke. De burger verwacht van de gemeente dat de gelden rechtmatig, doelmatig en doeltreffend besteed worden en dat de gemeente een betrouwbare partner voor de burger is. Er is momenteel sprake van een groeiende maatschappelijke aandacht voor het functioneren van de gemeentelijke overheid. Wij juichen die tendens toe. Er zijn omvangrijke middelen gemoeid met de gemeentelijke bedrijfsvoering. Zowel voor de gemeenteraad als voor de burger is transparantie en inzicht in deze kosten dan ook van belang.

Beleid

Het beleid van de gemeente Ferwerderadiel ten aanzien van de bedrijfsvoering is (nog) niet vastgelegd in een integrale nota. Diverse bestaande nota 's zijn onder de noemer van bedrijfsvoering te scharen; in het kader van het BBV wordt echter een integrale nota voorgestaan. Tot het moment van vaststelling van deze nota staat deze paragraaf op zichzelf.

Het beleid in de gemeente Ferwerderadiel voor de bedrijfsvoering is mede opgenomen in de nota 's:

1. Organisatieregeling gemeente Ferwerderadiel.
2. Beleidskader voor het financieel toezicht op gemeenten en gemeenschap-pelijke regelingen (provincie Fryslân, maart 2004).
3. Financiële verordening (ex artikel 212 Gemeentewet).
4. Controleverordening (ex artikel 213 Gemeentewet).
5. Verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid (ex artikel 213a Gemeentewet).

Dualisme

Op 7 maart 2002 is de Wet dualisering gemeentebestuur in werking getreden. De kern van de dualisering is de ontvlechting van de raad en het college. Er is een duidelijke scheiding aangebracht in de samenstelling, functies en bevoegdheden van raad en college. Een wethouder is niet meer tegelijkertijd raadslid. De bestuursbevoegdheden worden bij het college van burgemeester en wethouders geconcentreerd.

De kaderstellende en controlerende taken van de raad worden versterkt en meer nadruk komt te liggen bij de (volks)vertegenwoordigende functie van de raad.

Inmiddels hebben diverse zaken ten aanzien van het dualisme hun beslag gekregen (b.v. aanstelling griffier, aanpassing diverse verordeningen aan het duale bestel, wijzigingen in het commissiestelsel e.d.). Recent is besloten een rekenkamercommissie in te stellen ingaande 1 januari 2006.

Organisatieontwikkeling

De inrichting van de organisatie van de gemeente is gebaseerd op de "Organisatieregeling gemeente Ferwerderadiel", vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders in de vergadering van 6 augustus 2002. In deze regeling is bepaald dat de ambtelijke organisatie bestaat uit drie sectoren, terwijl een stafbureau ter ondersteuning van de organisatie kan worden toegevoegd. In het stafbureau, onder leiding van de gemeentesecretaris, zijn momenteel ondergebracht de brandweer, voorlichting en vanaf 1 augustus 2005 informatievoorziening en automatisering.

Ontwikkelingen welke de organisatie in de toekomst ook zullen beïnvloeden zijn, naast kleinere aanpassingen die wellicht nodig zullen zijn om de steeds veranderende vraag te bedienen, het proces van verdergaande en op de bedrijfsvoering gerichte samenwerking in Middelsee verband.

Overzicht personele sterkte

Organisatie-eenheid	Aantal fte's 01-01-2006	Aantal personen
1. Burgemeester en wethouders	2,5	3
2. Gemeentesecretaris	1	1
3. Griffier	0,56	1
4. Voorlichting	0,67	1
5. Brandweer	0,50	1
6. I&A	2,0	2
7. Sector I – Burgerzaken	7,48	9
8. Sporthal	1	2
9. Sector II – Middelen & Ondersteuning	13,49	19
10. Deurwaarder	0,11	1
11. Sector III – Grondgebied		
- binnendienst	12,50	14
- buitendienst	13,88	15
12. Schoonmaak gymnastieklokalen	0,67	2
13. Schoonmaak scholen	<u>0,76</u>	<u>3</u>
Totaal	57,12	74

Samenwerking Middelsee

In 2005 is de eerste stap tot samenwerking op het gebied van P&O in de Middelsee Gemeenten gezet. De beleidsmedewerkers P&O hebben een startnotitie opgesteld die in de loop van 2006 en 2007 verder uitgewerkt zal worden. Punten die nog zullen worden toegevoegd zijn een onderzoek naar de mogelijkheden van een shared service centre en eventuele uitbesteding van bepaalde werkzaamheden. Nieuw beleid wordt op dit moment zoveel mogelijk op elkaar afgestemd.

Personeelsbeleid

In 2006 heeft het managementteam trainingen gevolgd voor het voeren van functioneringsgesprekken, waarbij ook het persoonlijk ontwikkelingsplan van de medewerker wordt besproken. Op basis van dit plan en de eventuele opleidingswensen, wordt een opleidingsplan vastgesteld. De functioneringsgesprekken dienen één keer per jaar plaats te vinden. Daarnaast worden in voorkomende gevallen, bijvoorbeeld bij verlening van tijdelijke

aanstellingen, benoeming in functie- c.q. uitlooprang, beoordelingsgesprekken gevoerd.

Ziekteverzuimbeleid

Dit beleid is er met name op gericht om op een zo vroeg mogelijk moment (potentieel) verzuim te onderkennen en terugkeer in het arbeidsproces zo snel mogelijk te realiseren. Het ziekteverzuim is relatief laag, t.w. over 2005 3,22% (inclusief langdurig zieken). In de CAR/UWO is als prikkel om het werk sneller te hervatten geregeld dat het loon bij een langere periode van ziekte fasegewijs wordt verlaagd, zulks gebaseerd op rijksbepalingen.

Opleidingsbeleid

Opleidingsbeleid is onderdeel van de strategische doelen van de gemeentelijke organisatie. Daarbij wordt er naar gestreefd om de organisatie (en dus haar mensen) voortdurend af te stemmen op mogelijke kansen en bedreigingen. Enerzijds is het opleidingsbeleid gericht op het adequaat toerusten van de medewerkers op het huidige functieniveau. Anderzijds is het opleidingsbeleid ook gericht op het scheppen van randvoorwaarden voor toekomstig functioneren binnen de organisatie of elders.

Hiertoe bestaat er voor elke functie binnen de organisatie een opleidingsplan. Dit plan dient regelmatig aan de hand van gesprekken over de persoonlijke ontwikkelingen te worden bijgesteld. Voor het jaar 2007 zal worden onderzocht of in de Middelsee Gemeenten een gezamenlijk plan kan worden opgesteld.

Leeftijdsbewust personeelsbeleid

Een substantieel deel van het huidige personeelsbestand is 40 jaar of ouder. Dit gegeven en de ontwikkelingen op de langere termijn maken het noodzakelijk dat de gemeentelijke sector zich gaat inspannen voor leeftijdsbewust personeelsbeleid. In de rechtspositieregeling voor gemeenteambtenaren is al opgenomen dat geïnvesteerd moet worden in het ontwikkelen en opleiden van alle medewerkers, ongeacht functieniveau en leeftijd. Daarnaast is tijdens de gemeentelijke CAO onderhandelingen afgesproken dat gemeenten uiterlijk 1 januari 2008 beleid moeten hebben ontwikkeld dat is gericht op de duurzame inzetbaarheid van werknemers.

Arbeidsvoorwaardenbeleid

Dit is conform de CAO voor gemeenteambtenaren (CAR-UWO). Daarnaast zijn er nog enkele aanvullende secundaire faciliteiten welke op lokaal niveau (in het Georganiseerd Overleg) vastgesteld zijn.

Arbobeleid

Er is een onderzoekscyclus, gericht op risico-inventarisatie, implementatie van maatregelen en evaluatie van de effectiviteit daarvan. Actualisatie vindt in 2006 plaats. Op basis hiervan zal een plan van aanpak voor 2007 worden opgesteld. De Middelsee Gemeenten hebben in 2006 een gezamenlijk contract afgesloten met een arbo-dienst. In 2007 zal worden bekeken of dit contract kan worden gecontinueerd.

Integriteitsbeleid

In 2006 wordt op grond van wijzigingen in de wet- of regelgeving in Middelsee verband integriteitsbeleid ontwikkeld. Onderdeel daarvan is het vaststellen van

een gedragscode en het afleggen van de ambtseed of –gelofte door nieuwe medewerkers. In 2007 zal dit beleid in de organisatie verder gestalte krijgen.

Medezeggenschap

Binnen de gemeentelijke organisatie is een Ondernemingsraad ingesteld.

ICT

Meer dan ooit is een goede informatievoorziening onontbeerlijk voor een gemeente. Het komende jaar zal een aanvang worden gemaakt met een aantal grote (wettelijk verplichte) projecten, o.a. de Wet Kenbaarheid Publiekrechtelijke Beperkingen, de Omgevingsvergunning, de Basis Administratie Adressen en Gebouwen. Dat dit voor 2007 en de daarop volgende jaren voor extra kosten zal gaan zorgen is nu wel al duidelijk. Hierbij moet worden aangetekend dat vrijwel alle ICT-activiteiten in Middelsee-verband worden ondernomen, hetgeen zal leiden tot minder meerkosten.

Verder zal 2007 in het teken staan van o.a.:

- Verdere uitrol Middelsee-netwerk (centralisatie van programmatuur en gegevens, verdere implementatie Citrix, Voice over IP);
- Verdere ontwikkeling van de website als het communicatieportaal van de Middelsee gemeenten;
- Het geven van een aanzet voor realisatie en implementatie van een modern Raad Informatie Systeem (RIS);
- Faciliteren van wettelijke publicatieverplichtingen (verordeningen / vergunningen etc);
- Definitief vormgeven van de ICT-serviceorganisatie Middelsee.

Huisvesting

De huisvesting van het gemeentelijk apparaat vindt plaats in het gemeentehuis, het pand Marrumerweg 3 en de ruimte van de buitendienst aan de Kleasterwei. Na vertrek van een deel van het personeel van de sociale dienst naar de Dienst Sociale Zaken en Werkgelegenheid Noardwest Fryslân in Franeker en enige verschuiving, lijkt de ruimte in het gemeentehuis voorshands voldoende. Voor de bovenverdieping van het pand Marrumerweg 3 heeft in 2006 een onderzoek naar de brandveiligheid plaats gevonden.

Planning en control

Inzake de verbetering van het financieel beheer, zal op termijn een verplichtingenadministratie dienen te worden ingevoerd en beheerd. Door de tussentijds uit te brengen managementrapportages (na 3 maanden en na 9 maanden) te verbeteren en uit te breiden, zullen eventuele calamiteiten tijdig zichtbaar en beheersbaar worden.

Accountantscontrole

In het kader van de controle op de jaarrekening voert de accountant gedurende het begrotingsjaar een tussentijdse controle uit. De rapportage van bevindingen (managementletter) wordt door het managementteam op de implementatie van verbeterpunten bewaakt.

Verbonden partijen

Algemeen

Deze paragraaf gaat in op de doelstellingen, activiteiten en de mate van de financiële betrokkenheid van de samenwerkingsverbanden, waarin onze gemeente participeert en tevens een bepaalde bestuurlijke invloed kan uitoefenen. In de comptabiliteitsvoorschriften wordt hiervoor het begrip “verbonden partijen” gehanteerd. Hieronder worden dan de deelnemingen verstaan van onze gemeente in gemeenschappelijke regelingen, samenwerkingsverbanden, stichtingen en verenigingen.

Voorname voorschriften geven aan dat in de begroting in een aparte paragraaf tenminste aandacht moet worden geschonken aan de visie, welke onze gemeente heeft op de verbonden partijen in relatie tot de uitvoering van de gemeentelijke doelstellingen. Wat willen wij met deze partijen? Hoe past de uitvoering van de taken binnen onze gemeentelijke programma 's? Hoe dragen zij bij aan het uitvoeren van het door de gemeente gewenste beleid? Ook moeten de beleidsvoornemens van de partijen zelf aan de orde komen.

Onze gemeente heeft echter met veel participanten een relatie en het is dan ook niet de bedoeling om over elk van hen in dit kader te rapporteren. Het criterium dat wij hierbij zullen hanteren, is de combinatie van een aanmerkelijk financieel en bestuurlijk belang.

De belangrijkste verbonden partijen voor onze gemeente zijn:

- gemeenschappelijke regeling Oostergobedrijven (werkvoorziening) te Dokkum;
- gemeenschappelijke regeling “Hûs en Hiem” te Leeuwarden;
- gemeenschappelijke regeling Regionale Brandweer en Centrale Post Ambulancevervoer Fryslân te Leeuwarden;
- gemeenschappelijke regeling Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Fryslân te Leeuwarden;
- Vereniging Contact Waddenzeegemeenten te Harlingen;
- Bestuursacademie Noord-Nederland te Groningen;
- Recreatieschap “De Marrekrite” te Raerd;
- Regionale Milieuadviesdienst te Leeuwarden;
- Afvalsturing Friesland N.V. te Leeuwarden;
- Fryslân Miljeu B.V. te Leeuwarden;
- Gemeenschappelijk Afstemmingsorgaan Onderwijsbegeleiding Friesland te Leeuwarden;
- Buitenschool te Leeuwarden;
- Stichting Openbare Bibliotheken Noordoost Fryslân te Dokkum;
- Stichting Gemeenschappelijke Kredietbank Friesland te Leeuwarden;
- Stichting Opus 3 Centrum voor muziek in Noordoost Fryslân te Dokkum;
- Brandpreventiebureau Noord West Friesland;

Daarnaast neemt de gemeente nog deel aan samenwerkingsverbanden met andere gemeenten, zoals samenwerking sociale diensten, onderwijsbureau openbare scholen in Middelseeverband, leerlingenvervoer in G6-verband, Lokale omroep (Radio Middelsé) en brandweercommandant.

Ook neemt de gemeente deel in het maatschappelijk kapitaal (aandelen) van Eneco Energie en van de NV Bank Ned. Gemeenten. In deze gevallen leidt het bezit van aandelen tot een jaarlijkse dividenduitkering. Van beide instellingen is de jaarlijkse dividenduitkering stabiel te noemen.

Voor de raad is informatie over de verbonden partijen om twee redenen van belang:

1. de partijen voeren taken uit die in het verlengde van de gemeentelijke doelstellingen liggen (b.v. regionale brandweer, schoolbegeleiding e.d.);
2. er is sprake van financiële en budgettaire consequenties.

De belangrijkste participaties:

Oostergobedrijven

Ten aanzien van de sociale werkvoorziening is met de gemeenten Dongeradeel, Ameland en Schiermonnikoog een gemeenschappelijke regeling aangegaan, ondergebracht in Oostergobedrijven te Dokkum. De instroom in de sociale werkplaatsen is de afgelopen jaren onder sterke druk komen te staan als gevolg van twee fenomenen.

Ten eerste zijn daar de veel strakkere normen voordat men tot de WSW wordt toegelaten, omdat het beleid erop is gericht om via de REA-gelden de instroom in het vrije bedrijfsleven te stimuleren.

Ten tweede was de arbeidsmarkt zo gespannen dat veel arbeidsgehandicapten toch een plaats konden bemachtigen, waardoor de uitstroom gemakkelijker tot stand kwam. Door de economische situatie wordt dit laatste nu weer afgezwakt. Door voornoemde factoren moeten de gemeenten er rekening mee houden dat de productiviteit van de Sw-bedrijven de komende jaren zal afnemen, waardoor de tekorten hoger zullen worden. Door een reeks van saneringen in bovenvermeld bedrijf behoeften de deelnemende gemeenten de laatste jaren geen jaarlijkse financiële bijdrage meer te doen. Vanaf het jaar 2004 is weer een bijdrage in het tekort noodzakelijk. Door tegenvallende "bedrijfsvoering" wordt voor het jaar 2007 een bijdrage van onze gemeente voorzien van € 98.000,00.

Vermogen Oostergo (x €1.000,00)	31-12-2005	31-12-2004
Eigen (reserves)	286	366
Voorzieningen	156	215
Vreemd	1.802	2.021

Resultaat +/- € 647.000,00. Dit resultaat wordt gedekt door een bijdrage van de deelnemende gemeenten.

Afvalsturing Friesland N.V. / Fryslân Miljeu (nu Omrin)

De verwerking van huishoudelijk afval uit onze gemeente is opgedragen aan Afvalsturing Friesland N.V. Hiertoe is met alle Friese gemeenten een gemeenschappelijke regeling aangegaan. Voornoemd bedrijf stelt jaarlijks voor de verwerking uniforme tarieven, per ton te verwerken afval uit onze gemeente, vast voor GFT-afval en restafval.

Het ophalen van het huishoudelijk afval is sinds enkele jaren opgedragen aan Fryslân Miljeu. De kosten worden aan ons in rekening gebracht op basis van een tarief per aansluiting.

Financieel (x €1.000,00)		
	2005	2004

Afvalsturing Friesland		
Omzet	79.089	75.541
Resultaat	943	1.760
Eigen vermogen	27.424	26.803
Fryslân Miljeu		
Netto omzet	20.966	19.625
Resultaat	135	655
Eigen vermogen	2.372	2.568

Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Fryslân

Het primaire doel van het in stand houden van de GGD betreft het bevorderen van de algemene gezondheidstoestand van de bevolking. De GGD Fryslân is een gemeenschappelijke regeling. De regeling is vanaf 1 juni 1999 in werking getreden. Kenmerkend voor een gemeenschappelijke regeling is dat de gemeente zich dient te conformeren aan meerderheidsbesluiten welke in het bestuur worden genomen. De gemeenschappelijke regeling geldt voor alle Friese gemeenten.

In het najaar van 2004 is de beleidsnotitie Integrale Jeugdgezondheidszorg Fryslân vastgesteld.

Deze notitie is leidend voor de periode van 2004 tot 2007. De afspraken zijn vastgesteld in een convenant dat door de Friese gemeenten, de Thuiszorginstellingen en door de GGD is onderschreven.

Jaarlijks dient het bestuur de begroting en de meerjarenraming in bij de gemeente. Financiële verantwoording wordt afgelegd door het toesturen van de jaarrekening.

N.V. Bank Ned. Gemeenten (BNG)

De N.V. Bank Ned. Gemeenten is gevestigd in Den Haag. Deze bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is de bank essentieel voor de publieke taak. De gemeente heeft zeggenschap in de BNG via het stemrecht op de aandelen (een stem per aandeel van € 2,50).

Gelet op het vorenstaande bestaat naar ons oordeel het voornemen om het aandelenbezit (5.967 aandelen van € 2,50) in de BNG een duurzaam karakter te laten behouden. In het jaar 2005 hebben zich dan ook geen wijzigingen voorgedaan in het belang.

Vermogen bank	01-01-2005	31-12-2005
Eigen	€ 2.592 miljoen	€ 3.145 miljoen
Vreemd	€ 85.901 miljoen	€88.526 miljoen

Winst voor belastingen 2005 (2004) € 276 miljoen (€ 301 miljoen).

Stichting Gemeenschappelijke Kredietbank Friesland (G.K.B.)

De Stichting is gevestigd in Leeuwarden. Door de gemeente is aan de Stichting een lening verstrekt van € 13.613,00, waarvoor jaarlijks een rente wordt ontvangen.

De werkzaamheden van de G.K.B. zijn voor 80% gericht op het helpen van mensen die in financiële problemen terecht zijn gekomen. De overige 20% van de activiteiten houdt verband met het verstrekken van kredieten.

Vermogen (x €1.000,00)	01-01-2005	31-12-2005
Eigen	€ 808	€ 846
Vreemd	€ 4.083	€ 3.811

Saldo kredietnemers per 31-12-2005: € 37.526,00
 Resultaat 2005: € 73.000,00
 Resultaat 2004: € 182.000,00

Stichting Opus 3 Centrum voor muziek in Noordoost Fryslân

De Stichting is gevestigd in Dokkum. De Stichting heeft ten doel de bevordering van de kunstbeoefening, kunstzinnige vorming en kunsteducatie in de ruimste zin van het woord in ieder geval in de gemeenten Dongeradeel, Ferwerderadiel en Schiermonnikoog. Dit doel wordt verwezenlijkt door o.a.:

- a. het instandhouden van een muziekschool;
- b. actief en stimulerend op te treden ter bevordering van de muzische vorming in het algemeen.

Ten aanzien van de financiering van de Stichting zijn budgetovereenkomsten met de gemeenten afgesloten.

Het eigen vermogen (reserves) van de Stichting bedraagt op 31 december 2005 € 373.695,00 (2004 € 373.695,00). Het voordelig resultaat 2005 ad € 124.100,00 (2004 € 80.928,00) is aan de reserves toegevoegd.

Gemeenschappelijke regeling Dienst Sociale Zaken en Werkgelegenheid Noardwest Fryslân

De gemeenschappelijke regeling is gevestigd te Franeker en heeft als doel het op bedrijfsmatige wijze (doen) uitvoeren van taken van de deelnemende gemeenten op de terreinen van de sociale zekerheid en de gesubsidieerde arbeid.

De volgende gemeenten nemen deel in de regeling: het Bildt, Franekeradeel, Harlingen, Menaldumadeel, Vlieland, Terschelling, Ferwerderadiel en Leeuwarderadeel.

Sinds 1 januari 2005 neemt de gemeente Ferwerderadiel deel aan deze regeling.

Jaarlijks dient het bestuur de begroting en de meerjarenraming in bij de gemeente. Financiële verantwoording wordt afgelegd door het toesturen van de jaarrekening, inhoudelijke verantwoording door het toesturen van managementrapportages en het jaarverslag.

Vermogen (x €1.000,00)	01-01-2005	31-12-2005
Eigen	€ 1.647	€ 3.334
Vreemd	€ 2.865	€ 5.147
Resultaat na bestemming	€ 1.017	€ 969

Grondbeleid

Algemeen

Onder grondbeleid wordt verstaan het gehele instrumentarium dat een gemeente ter beschikking staat om de vastgestelde ruimtelijke, en deels ook economische, doelstellingen te realiseren.

Een gemeente kan hierbij een actieve of een faciliterende rol innemen, met uiteraard diverse gradaties daartussen in. Veelal gebeurt dit door tussenkomst van een gemeentelijk grondbedrijf. In onze gemeente is echter besloten ingaande het jaar 2001 het grondbedrijf als tak van dienst op te heffen. Vanaf toen werd de bouwgrondexploitatie geadmistreerd bij de algemene dienst.

Onder actief grondbeleid wordt verstaan de werkwijze, waarbij de gemeente zelf gronden aankoopt, zo nodig tijdelijk beheert, bouwrijp maakt en vervolgens uitgeeft. Dit geeft de grootste zekerheid dat de in het bestemmingsplan opgenomen bestemmingen ook daadwerkelijk worden gerealiseerd.

Bij het vervullen van een faciliterende rol is er sprake van een meer passieve grondpolitiek. De meest simpele vorm is dat een particulier of project-makelaar grond koopt en exploiteert en de gemeente louter de publiekrechtelijke functie vervult door o.a. bestemmingsplanwijziging.

Financiële positie grondbedrijf

Zoals hiervoor is aangegeven, is besloten het gemeentelijk grondbedrijf per 2001 op te heffen. Op dat moment waren er nog drie complexen in exploitatie, welke inmiddels zijn afgerond. Eveneens is de afrekening met betrekking tot de omzetbelasting afgewerkt.

Voor het complex Marrum, Industrie is op basis van de geldende kostprijsberekening een positief eindresultaat geraamd van ± € 14.000,00.

Voor het complex Ferwert, voormalige OBS is een positief eindresultaat geraamd van ± € 48.000,00. Zoals het er nu naar lijkt, wordt dit complex in 2007 afgerond.

In 2005 is het complex Ferwert, Industrie III in exploitatie genomen. Voor dit complex is een exploitatie-opzet gemaakt en er zal, uitgaande van een exploitatieduur van 5 jaar, een positief saldo ontstaan van ± € 101.000,00.

Door een herschikking van de reserves en voorzieningen is door de raad besloten een deel van de algemene reserve grondbedrijf te storten in de algemene reserve. Er is thans nog een bestemmingsreserve, genaamd "bestemmingsreserve risico grondexploitatie", die per 1 januari 2007 een stand heeft van ongeveer € 500.000,00. Deze reserve is bedoeld om risico's op het gebied van grondexploitatie op te vangen.

Ook is er nog een bestemmingsreserve, genaamd "bestemmingsreserve bovenwijkse grondexploitatie", welke per 1 januari 2007 een stand heeft van ongeveer € 105.000,00. Deze bestemmingsreserve is bedoeld om complex overstijgende zaken mee te financieren.

Naast vorenstaande zijn in de gemeente nog een tweetal complexen in exploitatie, namelijk "Oer de Feart" te Hallum en "Bornemeer" te Burdaard. In het eerste geval betreft het een

exploitatie middels een PPS-constructie, waarin de gemeente participeert en in het tweede geval vindt exploitatie middels een privaat project plaats.

Gronden algemene dienst

In het verleden zijn diverse grondaankopen gedaan, waarvan in sommige gevallen nog niet de concrete bestemming bekend is. De boekwaarde van de thans bij de gemeente in bezit zijnde gronden bedraagt per 1 januari 2006 ± € 1 miljoen.

Gezien de aankooprijzen, is het niet mogelijk om de rente bij te schrijven op de boekwaarde, zodat de rentelasten (rond € 50.000,00) behoorlijk op de begrotingsruimte drukken.

Het verdient aanbeveling ten aanzien van deze gronden een beleid te bepalen.

De notitie "Grondbeleid" zal u uiterlijk ultimo 2006 worden aangeboden.

ALDUS   besloten in de openbare vergadering
van de raad van de gemeente
Ferwerderadiel van 2 november 2006.

,voorzitter

,griffier

Bijlagen

Op basis van het Besluit begroting en verantwoording zijn er drie bijlagen verplicht, t.w.:

- kapitaallasten;
- lijst van verbonden partijen;
- overzicht van onderhanden werken grondexploitatie.

In het Bijlagenboek zijn de volgende bijlagen opgenomen:

- staat van bezoldiging personeel;
- staat van geactiveerde kapitaaluitgaven;
- berekening van de rente-omslag;
- staat van reserves en voorzieningen;
- staat van opgenomen langlopende geldleningen;
- staat van gewaarborgde geldleningen en andere garantieverplichtingen;
- staat treasury;
- berekening algemene uitkering gemeentefonds;
- overzicht materieel sector Grondgebied;
- berekening van kapitaallasten vervangingen;
- overzicht onderhanden werken grondexploitatie.

Een lijst van verbonden partijen is opgenomen in de paragraaf “Verbonden partijen”.